

ŠVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATūros TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c.

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškaitis, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba
Atsakomybės redaktorius: R. MIZARA

No. 4 Spalis-Lapkritis-Gruodis (October-November-December), 1935 Metai II

Švento Nikalojaus Ikonas

M. LIUBIN

Mano teta, Ona, buvo keista būtybė. Ji sugyvendavo su visais kuotaikiais, buvo geros širdies, atjaučianti, ir religinę moterį, kaip ji, yra sunku surasti. Josios aštrus ir tačiau linksmas būdas išrodė man nepaprastas.

Laikuos prieš sukilimą 1923 m. ji gyveno su savo vyru, mano dėde Christu, priemiestyje Vidine.

Gyvendami prie seno ir ramaus miesto, jie buvo pavyzdys ramaus provincinio gyvenimo. Jų namelis radosi šiaurinėj priemiesčio dalyje, viduryje gražaus daržo, kur žydėjo įvairiausios gėlės. Dailiai akmenimis išgrįstas takelis nuo pat vartų vedė prie stiklinių namelio durų. Maža veranda su apaugusiomis aplink ją kvepiančiomis gėlėmis, svetingai priimdavo kiekvieną kaimyną, kurie iš paprasto vakarais ateidavo iš gerti turkiškos kavos ir pasišnekučiuoti su mano dėdėmis. Namelio viduryj, pusiau tamsiam kambaryje buvo taip šilta, taip malonu, ugnis linksmai žaidė pečiuje ir maiše savo skaisčią šviesą, su balta liepsnele žibintuvo, kuris degė prie švento Nikalojaus ikono, stebukladario, ginančio namus nuo visokių nelaimių.

Mano dėdė, geros sveikatos ir materialiai gerai sustovis, buvo vienas iš objektų, kuris rūpinasi apie savo mylimą žmonelę. Jis užsiimdinėjo įvairiais patarimais, dirbo daug ir jam pasisekė per daug metų susitaupyti užtektingai turto praleisti ramiai senatvę. Jo vienintėlė nuodėmė buvo ta, kad jis buvo griežtas simpatikas darbininkų judėjimo. Jis atvirai pareiškė savo visiems pažįstamiems, draugams ir ne draugams, kad jis

tvirtai tiki į darbininkų judėjimo principus, nors už tai jam būtų reikalinga nustoti ką nors brangaus. Tačiau niekas—net iš jo priešininkų—netikėjo, kad kas nors prieš jį galėtų slėpti kerštą. Bet nežiūrint to, vieną dieną ištiko jį nelaimė.

Ta nelaimė buvo man labai skaudi, kad aš galėčiau ramiai pasakoti apie ją. Užsiliepsnojo prieš buržuazinę valdžią sukilimas. Trumpam laikui prabėgus, jis buvo paskandintas ugnyje ir kraujuose.

Vieną rudens naktį į ramų namelį atėjo svetimi žmonės ir išsitempė dėdę Christą, o mano tetą Oną paliko verkiančią, vaitojančią be vilties.

Antra nelaimė ištiko ramų namelį sekančią dieną, kada išnaudojo atėjo policija ir šį sykį išsivedė tetą ir ją įkiojo į kalėjimą. Jie būtinai norėjo, kad ji pasakytų, kur slepiasi jos vyras.

—Pasakyk, jei brangini savo gyvybę!

Veltui ji aiškino, kad jie patys pereitą naktį jį kur tai išsivedė.

Policija privalo geriau žinoti, kur jos vyras randasi. Ir ji prašė, kad jie nors ką pasakytų apie jį, ar jis dar randasi gyvas.

Kada praslinkus nekuriam laikui galų-gale jie ją paleido į laisvę, jos daugiau nebuvo galima pažinti. Ji buvo panaši į skeletoną. Jie ją baisiausiai kankino. Daugiausiai nukentėjo jos dantys, ar geriau pasakius—jos dantų smegenys, kadangi dantų ji daugiau neturėjo—jie visi buvo išmušti. Jie ją mušė šautuvų buožėmis. Net žandakauliai buvo sulaužyti. Per keletą mėnesių ji vaikštinėjo su bandažais apraišiota galva.

Kada ji sugrįžo namo, niekas ten nebuvo pa- sikeitę. Langai, stiklinės verandos buvo padengti ledu. Vėlyvas ruduo buvo jau sunaikinęs puikias ežes, kur pirmiau žydėjo įvairios gėlės. Juoda sustingus žemė laukė, kada žiema apdengs savo stora balta antklode. Namelyje taip pat buvo viskas likę—po senovei. Tik žibintuvus prieš švento Nikalojaus ikoną buvo užgesęs.

O vyro nebuvo.

Iki šiol tas niekada nebuvo atsitikę. Ir kada teta Ona pamatė užgesusį žibintuvą, ją pagavo beviltystė. O, ve! Jos vyras yra miręs! Ir ji beviltinai puolė prieš neapšviestą ikoną. Po nekurio laiko, karts nuo karto jos sąmonė atsigavo. Ir vėl ji puolėsi ant kelių prašydama:

—Šventas Nikalojau stebukladari, sugrąžink mano vyrą, juk tu šventasis gali tą padaryti!

Teta Ona atnešė naują žvakelę, įpylė aliejaus į žibintuvą ir po trumpo momento liepsnelė apšvietė kambarį.

Kiekvieną vakarą Ona stovėjo nulenkusi galvą prieš ikoną. Ji meldėsi, kad šventasis užlaikytų gyvą jos vyrą. Bet tas buvo pirmaisiais metais. Paskiau, kada gyvenimas pradėjo plaukti savo paprasta sriove, ji vis daugiau ir daugiau nerimavo dėl savo brangaus Christo likimo.

Bet, kad būti teisingam pasakotojui visko, kas atsitiko mano dėdės namuose, aš turiu pasakyti, kad teta Ona nukentėjo dar vieną smūgį.

Po pranykimo mano dėdės, buržuazinis režimas konfiskavo, arba, taisingiau pasakius, išplėšė jos namelius. Ji liko visai biedna gatvėje.

Nors pagal įžiūrą ji buvo taip bejėgė ir be-reikšmė, bet ji buvo moteris tvirtos valios ir tvirto būdo. Šypsena retai kada nueidavo nuo jos veido. Ji, susirinkus likusius daiktus, pardavė juos ir su maža suma pinigų, o taipgi su ikonu rankoje išvažiavo į Budapeštą.

Ten ji apsigyveno pas savo vieną anūkę. Tačiau ji nedašileido, kad kiti žmonės ją maitintų ir ji pradėjo dirbti.

Ji nusipirko maišą bulvių, nuėjo į turgavietę, atsisėdė šone šaligatvio ir po keletos valandų išpardavė visą maišą. Sekančią dieną ji jau turėjo maišą bulvių ir maišą cibulių. Jos rami šypsena ir padori veido išraiška pritraukė daug pirkėjų.

Po keletos mėnesių ji nusisamdė būdelę, kurioje ji pardavinėjo daržoves.

Mėnesiai bėgo vienas po kitam, jau prabėgo trečias ruduo, bet nuo dėdės Christo nebuvo jokios žinios. Tik gandai vaikštinėjo, kad jis pabėgo į darbininkų laisvą šalį. Bet tas buvo tik gandai. Teta Ona tačiau jų godžiai klausėsi ir tada atšilo josios širdis ir su nauja vilčia ji ėjo prie seno ikono pasimelsti ir uždegti žibintuvą.

Buvo jau prabėgę penki metai po pranykimo mano dėdės.

Teta Ona sėdėjo viena ir nuliūdusi savo krautuvėlėje. Diena jau buvo prabėgusi, o lempos gatvėse rodė tamsų kelią ateinančios nakties.

Teta Ona galvojo: tad reiškia, kad jis niekuomet daugiau nebesugrįš, šventas Nikalojus nepadėjo. Kodel ji tiki jam! Jis ją išjuokia... šis šventasis. Toliau jo paveikslas jai buvo tik gabalas popierio, idėtas į medinius frėmus. Kada sugrįžo namo, ji daugiau nebeuždegė žibintuvo prieš šventojo Nikalojaus ikoną, kaip kad paprastai pirmiau darydavo. Vietoj to, nukabino ikoną nuo sienos ir visa savo jėga trenkė į grindis. Smarkus traškėjimas pasigirdo. Ikonas buvo sudaužytas. Ikono stiklas sutrūko į tūkstančius mažų gabalėlių.

Bet tetos Onos veidas liko apsiniaukęs ir bejausmis. Ji švento Nikalojaus ikono daugiau nelietė ir jis jos neinteresavo. Tik sekantį rytą surinkus ikono frėmų kavalkus ir popierą, užkūrė pečių.

* * *

Ir kada ji sugrįžo atgal į savo krautuvėlę, jos ten laukė suprizas. Buvo atėjus jai iliustruota atvirutė, ant kurios buvo užliptytas pašto ženklis su gražiu paveikslu: virš saulėtekio sukryžiuoti pjautuvai ir kėjis. Ir šis simboliškas paveikslas buvo tikrai stebuklingesnis, negu švento Nikalojaus ikonas, nes jis atnešė žinią apie jos brangų vyrą.

Atvirutė buvo atėjus iš darbininkų tėvynės, Sovietų Sąjungos, ir ji atnešė Christo parašą, kuris pranešė savo mylimai draugei apie greitą jo sugrįžimą pas ją.

Vertė Petras.

Audėjo Laiškas Broliui Valstiečiui

MIKAS RASODA

Neseniai teko man kalbėtis su tūlu klasiniai sąmoningų bedarbių audėju, kuris pasakojo apie savo brolio rašytus jam laiškus ir jo duotą broliui atsakymą. "Gera būtų tokį laišką paskelbti spaudoje," tariu aš, "nes tai pilnas pamokų". "Parašykite ir paskelbkite," ragino jis mane, "apleidami tik kai kuriuos dalykus." Sutikau. Na, pažadėtasis laiškas ir seka žemiau.—M. R.

Brangus Broli Petrai!

Pirmiau negu pradėjau rašyti tau šį laišką, ilgai galvojau: rašyti jį, kaip užsibrėžiau, ar ne? Galų-gale nusitariau rašyti taip, nepaisydamas, kad jo turinys gal būtų tau nepatiks ir net gal tave gerokai papykins.

Prisipažinsiu, mane privertė rašyti visa tai, ką rašau, pastarasis tavo laiškas ir jei mano atsakymas atrodys tau peršiuurkštus ir stačiokiškas, parašytas ne tokiu tonu, kokių seniau rašydavau, tikėk manim, brangus broli, jis yra tikras atspindys mano minčių, kurios susikaupė po to, kuomet perskaičiau tavo laišką ir gerokai pamąstčiau.

Aš jau buvau skaitęs spaudoje apie įvykius, kuriuos tu taip plačiai ir gražiai apipieši savo pastarajam laiške. Gaila Alksninio! Dar visai jaunas vaikiškas jis buvo, kuomet aš Lietuvą apleidau, todėl ir neatsimenu jo gerai. Bet iš tų darbų, kuriuos jis dirbo ir delei kurių gyvybę paaukojo, matyti, kad tai buvo didelis žmogus. Fašistų paleista kulipka pataikė į savo priešą. Valstiečių streikas pas jus, žinau, yra nepaprastas įvykis. Juo labiau, kad, kaip pats sakai, jis buvo sukamas prieš fašistų valdžią.

Netikiu, mielas Petrai, kad suareštuojieji valstiečiai streikieriai buvo komunistai. Veikiausiai ir Alksninis nebuvo tokiu. Tai tik valdžios pasiteisinimas dėl savo pragaištingų darbų. Amerikoje mes turėjome užtenkamai streikuose prityrimų. Kiekvienas kovingesis streikieris yra apsaukiamas komunistu bei anarchistu. Jūsų valstiečių streike dalykai labai panašūs. Dar laimė, kad pats negavai kulipkos į kaktą. Smagu buvo skaityti spaudoje, kad, pagaliaus, ir Lietuvos valstiečiai pradėjo rodyti savo galybę ir pasipriešinimą fašizmui. Jūs ten, mielas broli, esate galingi, jei tik mokėtumėt savo galybę panaudoti ten, kur reikia. Dar smagiau, kad ir tu tan.e streike ėmėi dalyvumą.

Bet ne apie jūsų streiką aš noriu šiuo tarpu rašyti. Man rūpi pasakyti keli žodžiai apie antrą tavo laiško dalį. Rašai, kad padėtis Lietuvoje "velniškai keblė." Kaip ir visuomet, prašai manęs medžiaginės paramos. Sakai, skolose skęsti, vaikus norėtum į mokslo laist, kad juos "žmonėmis padarius..." kad jiems netektų panašiai vargti, kaip mums." Vytautukas, sakai, labai gabus, nori mokslo, lanko gimnaziją ir trokšta pasiekti universitetą, bet pridedi: "Jei padėtis tėtis panašiai, kai iki šiol, tai ne tik Vytautukas negalės įeiti universitetan, ale ir mus visiems teks išeiti iš sunkiai įsisteigtos vietelės. Krepšiais reikės rūpintis." Dar toliau, tu, Petrai, užakcentuoji, kad esamoji valdžia ir valdininkai nesirūpina tokių, kaip tu, padėtimi; jai rūpi tikrai turtingieji, ponai ir fabrikantai. Tu todėl sakai: "Broli Adomai, išgelbėk mus. Tu gyveni Amerikoje; tu gali atitolinti nuo mūsų krepšius."

Taigi iš tavo pastarojo laiško išplaukia du dalykai, kurie verčia mane rimčiau su tavimi pakalbėti: (1) tavo klaidingas supratimas apie mus ir mūsų šalį; (2) tavo nuomonės nepatvarumas apie pačią Lietuvą ir savo laimę. Paimkim pirmiausiai antrąjį dalyką.

Turiu tavo keletą laiškų, man rašytų įvairiais laikotarpiais. Dabar, turėdamas liuoslaikio net per daug (žinai, jau senai esu bedarbis), sumaniau juos perskaityti. Kiek ten įdomių laiškų! Ir kaip nevienodai tu, broli, sprendėi savo ateitį. Kiek siaurai tu viską įmatėi! (Gal būtų, jei tu laikaisi mano laiškus, tau rašytus, tai surasi panašių dalykų juose ir iš mano pusės. Jei taip, duok man pipirų!).

Va, turiu tavo laišką, rašytą dar 1919 m. Kiek jame iliuzijų! Tuomet tu buvai Lietuvos kariuomenės savanoriu. "Apgynėm Lietuvą nuo bolševikų, apginsim ją ir nuo lenkų ir padarysim tikrai puikų ir laisvą gyvenimą visiems geriems Lietuvos piliečiams. Aprūpinsim žmones žeme—tedirba ir džiaugiasi. Nebus pas mus vietos ponams ir išnaudotojams. Lietuva yra darbo žmonių šalis ir tokia pasiliks..." Kiek žemiau, tam pačiam laiške pridėjai: "Ir tu, broli Adomai, ruoškis vykti į savo gimtinę; visa gyvenimą negi vargsi svetimojo šalyje. Gana svetimiems dirbti ir turtus krauti; dirbsime patys sau ir tėvynėje duonėlės mums užteks. Mes, savanoriai, kovojame"

me ne tik už savo, bet ir mūsų brolių, gyvenančių užsienyje, laimingesnę ateitį."

Kiek atmenu, panašių laiškų rašei tu man ir vėliau, vis ragindamas grįžti Lietuvon ir įvežinti savo sutaupas giminėję, "savo šalyje." Gaila, kad tų visų laiškų nepasilaikiau. Būtų ir tau įdomu matyti tas gražias svajones, kuriomis tu, brolau, buvai sužavėtas. Prisimeni vieną dalyką, kuris iš mano galvos neišeina, ir kurį tu pakartodamas per kelis laiškus man vis minėjai: "Nepriklausomąjį tėvynę pradėsim nepriklausomą gyvenimą; čia pat padarysime Ameriką... Nei bolševizmas, nei socializmas, nei sovietizmas mums nepadės ir nereikalingas..."

Praėjus keletui metų, tu man, brangus Petrai, rašei: "...kaipo savanorys, gavau nevisai blogą žemės sklypą. Deja, tik tai žemės. Neturiu nei trobėsijų, nei gyvulių. Pernykštę telyčaitę, pora paršų, ir šuo — visi mano gyvuliai." Toliau sakei: "Jei tu, brangus Adomai, kuris tiek man jau gelbėjai, dabar ateitum man į pagelbą, padėtum kas būtina reikalingas įsisteigti, tai ištrauktum mane iš tos nelaimės ir pastatytum ant kojų..."

Ten pat prikergei: "Teko truputėlį nusivilti man, kaipo savanoriui... Brolau, kai kurie patriotizmo lašinius užsiaugino, gi mums, kurie rizikavome savo gyvybėmis dėl tėvynės gynyimo, prisieina saiziai šypsotis... arba, ne kartą, nusišukus kur į kampa, gailiai apsisverti... Turiu žmoną ir porą vaikų. Nedrįstu jiems į akis pažiūrėti, tarytum bijodamas, kad ne užklaustų jie manęs: kodėl tu tokis buvai mulkis, ėjai savanoriškai kariauti, kuomet ponai, kunigai ir stambieji ūkininkai, nėję kariuomenėn, kaip buvo turtingi, taip ir pasiliko—dar labiau praturtėjo—ir juokiasi iš tavęs?... Padėk man, mielas brolau, jei išgali, išbristi iš šito nelemto likimo..."

Taip, aš tuomet tau, Petrai, atsimeni, padėjau ir tu antram savo laiške rašei man: "Jei ne tavo, mielas broluži, pagelba, tai būtų prisiėję atiduoti kam nors gautą sklypą žemės ir nešdintis kur į Brazilijos raistus."

Paimu aš tavo kitą laišką, gerokai vėlesnį, kuriame vėl verkei, aiškindamas, kad krikščionių demokratų valdžia engia ten jus. "Dabar matau," tvirtinai, "kad Stulginskio valdžia yra niekas kitas, kai kunigų, ponų ir fabrikantų valdžia; ji ne mūsų valdžia; didieji valdininkai pilasi kišenius pinigų algomis ir kyšiais... laisvesnis kiek pilietis apšaukiamas komunistu, persekiojamas; nustebėti žmonės areštuojami ir kankinami žvalgybos kanceliarijose... Nebučiuoju kunigui rankon, tai, žiūrėk, jau ir esi sekio-

4 jamas... Brolai Adomai, turės būti kokia nors pakaita; šitaip ilgai būti negalės."

Dar kiek vėliau: "Turime naują valdžią, liaudininkų ir social-demokratų valdžią. Žinai, brolau, pakeitimas buvo labai reikalingas, savo vietoj, nes kunigai jau per daug buvo pastatę savo šerius... Tiesa, išrodo, kad ši valdžia neužtenkamai moka reikalus tvarkyti... Mūsų gyvenimas vistiek nepagerėjo... Prezidentas Grinius turėtų būti vyriškesnis ir paspausti tuos, kurie per daug smarkauja."

1927 metais tu, Petrai, prisiuntei man šiurkštų laišką, išmetinėdamas delto, kad aš pasmerkiau tautininkų valdžią su Smetona prieškąjį. Rašei, kad tau išrodo, jog Smetona įvesią tvarką, nors jo valdžia ir nesanti populiariška žmonėn, nors piliečiai, pasak tavęs, jaučia ir žino, kad ji smurtu pasigrobė šitą vietą. "Mums, ūkininkams, blogiau jau nebus," rašei tu, Petrai. "Žmonės pasakoja, kad už savaitės kitos būtų susilaukę sovietų, jei tautininkai nebūtų pasiskubinę užimti valdžią. O mes, brolai, nenorime kol kas iš vieno katile buizą srėbti..." Kuomet aš parašiau tau kitą laišką, dar griežčiau pasmerkdamas tautininkus, tai tu man, kiek atsimenu, nerašei per ilgą laiką. Tik 1931 metais ir vėl atsikreipei, prašydamas pagelbos, ir pareikšdamas, kad žmona serganti, viskas eina ant šono. Net siūlei, kad pasiųščiau tau kelis šimtus dolerių, o tu man išduosi vekselį. "Dabar pamąčiau, broluži," pabrėžei tu, "kad aš ir daugelis kitų apsirikome, manydami, būk Smetonos valdžia bus gera ir mūsų reikalams išklausti atkreips savo ausį. Krizis apima visą kraštą. Prigavo mus tautininkai."

Atsimeni, brolau, tuomet aš tau ir vėl pasiunčiau kelis dolerius ir maniau, kad tas tave išgelbės. Bet veltui. Štai, va, dabar tokis pats tavo laiškas. Tiesa, dabar jau pripažįsti, kad aš buvau teisingas, teigdamas, jog tokiems kaip tu ir aš, Sovietai nepavojingi; priešingai, jie yra vienintelė išeitis darbo žmonėms; kad Sovietų Sąjunga progresuoja iki šiol negirdėtu pasaulį greitumu.

Bet štai, kur tu, Petrai, tebeklysti: tu manai, kad Amerikoje gyvenimas dar vis tokis pats, kai ir pirmiau; tu manai, kad aš tau dar ir šiuo tarpu galiu suteikti medžiaginės paramos "apsigynimui nuo krepšių," kaip išsitarei. Čia tu, brolai, labai ir labai suklupai. Prie geriausių norų aš tau, Petruči, padėti dabar nebegaliu ir nežinau, ar kada nors begalėsiu. Tai skamba labai liūdnai, Petrai, bet taip yra. (Kad tu žinotum, kaip sunku man rašyti šitie žodžiai!...)

Nušvietimui tau mūsų padėties, leisk man, broliu, pasakyti tau kelis žodžius, kaip dabar aš ištikrųjų gyvenu, o taipgi truputėlį ir apie praeitį. Pirmiausiai: iš kur pas mane ėmėsi tie doleriai, kurių ir tau biskelis teko, ir kaip jie dingo? Menu, kad tau bus tai įdomu girdėti.

Tikėsi ar ne, Petriti, bet man šiemet jau sukako trisdešimt metų, kaip gyvenu Jungtinėse Valstijose. Tai geras šmotas laiko, ar ne? Amerikoje per tiek laiko, ne vienas jūsų ten pastebės, galima gerokai pralobti. Prisipažinsiu: prieš kokias 25 metus aš panašiai maniau: tikėjausi, jog po 25 metų, kuomet vaikai suaugęs, pats pilnai gerai sustovėsiu. Nuo iluzijų, tuščių svajonių, turbūt nėra niekas laisvas, nebuvau ir aš. Tiesa, turėjau berods progų ir ne kartą rodėsi, kad jau galėsiu prisisiekti; nekartą išrodė, kad jau esu kelyje linkui prasisiekimui. Deja, tai vis būta tiktai gražaus sapno, jaukios svajonės. Suvirš 25 metus audusiam ir tiktai audusiam, regis, turėtum žmogus turėti lizdą ir nedrebėti tiek dėl ateities.

Karo metu, broliu, tiesa, buvo galima padaryti pinigų. Abu su žmonele audėme. Darbų buvo ir pinigų nestokavo. Bosai prašydavo, kad tiktai dirbtum, kad tiktai mažiau išliekamų dienų turėtum, kad tiktai daugiau audekų priaustum, nes jų reikėdavo ne tik šitos šalies žmonėms, bet ir Europos gyventojams, kurie buvo apimti pekliško karo liepsnų. Dirbome viršlaidais, kiek tik pajėgdavom.

Po karo, kuomet Europoje dar vis virė neramumai, mes, pagaliaus, nusitarėme apsigyventi šitoj šalyj, Lietuvoje negrįžti (apie tai aš tau kitados rašiau, kuomet tu mane nuolat ragindavai sugrįžti). Apsilikome čia ir nusitarėme praleisti savo dieneles Kolumbo žemelėj. Nusitarėme net ir nuosavus namus įsigyti, kadangi vienu kartu pasijutome turį sutaupti arti penkių tūkstančių dolerių. Mano sveikata dar nebuvo sublogusi, o žmona taipgi galėjo dirbti. Manėme: kas čia mums tokio — darbai dar eina, padirbėsime sunkiau, iki sveiki, išsimokėsime už namus ir turėsime senatvėje gūstėlę. Agentas, kuris įpiršo mums pirkinį, išskaitliavo taip gražiai, kad geriau berods niekas nebūtų galėjęs. Girdi, pirkite šešiom šeimom gyventi namus, vertus tiktai \$15,000. Penkis turite, tris pasiskolinkite kur nors iš pažįstamų bei iš tam tikrų įstaigų, o septynis tūkstančius bankas duos, kuriam galėsit lengvai išsimokėti. Faktinai, jums nereikės bankui iš savo pridėti—sumokės tie, kurie jūsų namuos gyvens. Nežinau, ar tas agentas tikėjo tam, ką jis mums sakė, ar jis melavo (nepykstu, jei ir taip būtų buvę). Na, ir pa-

5
tapome nejudinamo turto savininkais. Namai nauji, gražūs, nors mediniai, baltai nutapyti, tik žiūrime ir džiaugiamės.

Pradedam dar sunkiau dirbti abu su žmonele. Dabar juo didesnis noras (ir reikalas!) traukia dirbti: turime atiduoti skolas pažįstamiems, turime mokėti bankui nuosimčius ir nedidžią dalę bendros sumos. Sūnus, Antanas, lanko kolegiją—mokytoju norime jį padaryti. Gerokai jam reikia pridėti. Rožytė taipgi lanko kolegiją—knygvede (pas jus turbūt buchalterė, ar kaip ten vadinate) mokinam. Adomukas, jauniausias, tebelanko liaudies, o paskui vidurinę mokyklą. Vaikai geri. Visi kalba: kaip greit jie mokslą pabaigs, taip greit mūs į fabriką dirbti neils. Jie užlaikys, duoną mums uždirbs. Tik dirbs, žinoma, lengviau, negu mes, bemoksliai, dirbame. Gyvenimas visiems bus šviesesnis ir jaukesnis. Dar metai kiti ir mūsų vargas bus išvargtas. Labiausiai mums rūpėjo atiduoti skola pažįstamiems, kad niekas mums liežuviais neplaktų.

Taip ir tęsėme gyvenimą. Prisipažinsiu, mielas broli, kad ne kartą ir ne du nedavalgė eidavom į fabriką; dažnai bandydavom apgauti pilvą bile kuo užkūsdami. Visas mūsų domėsis buvo nukreiptas vyriausiai į vieną taikiklį: kaip čia daugiau sutauptis ir apmokėjus skolintojams; kaip čia vaikai išmoksinti. O fabrikas laipsniškai vis mažina algas—tuomet, kada mums labiausiai reikalingi pinigai.

Nekartą buvom raginti įstoti į darbininkiškas organizacijas, kultūrinės ir net politinės, bet vis atidedavom: kitą sykį, sakydavom. Dabar mums pinigai taip reikalingi, kiekvienas centas tarytum kokis gelbstukas. Net ir į audėjų uniiją, savo profesijos organizaciją—nestojome vyriausiai tik dėl stokos tų praeitų pinigų. Prie to, žinoma, prisidėjo ir baimė, kad bosas nesužinotų. Suseks, kad esame unijistai, išmes iš fabriko, o kur tada dėsies?! Kaip su namais? Kaip su vaikais—jų mokslu? Visi juoks iš mūsų, negalėsimė svielti akis parodyti.

Šitaip mąstydami, mes vis vargome, kankinamės, tikėdamiesi geresnių laikų, pasparties iš vaikų. Na, ir sulaukėme! Dabar prisipažinsiu, Petrai, nesinori ne tik kitiems pasakyti, bet ir patiems apie tai pagalvoti.

Tiesa, savo geriems prieteliams šiaip taip skolas atmokėjome. Sūnus baigė mokslą—mokytoju mokslą šiandien jis turi. Rožytė jau taipgi išėjusi iš kolegijos. Adomukas spėjo užbaigti vidurinę mokyklą. Bet (ir šis žodis dabar nusako viską!) namų jau neturime. Bankas pasiėmė.

Kaip tai atsitiko? Kodel taip atsitiko? Prisieitų parašyti knyga, kad atpasakojus tai visa-

pusiai. Užteks, jei aš tau, brangus broli, pabrėž-
 šiu keliais žodžiais. Užėjo krizis arba depresi-
 ja, kaip čia tą kiti vadina. Užsidarė fabrikai.
 Abudu mes jau ketvrti metai nedirbdame. Sū-
 nus, kad ir mokyta ir rodosi gabus vaikas, dar-
 bo čionai savo profesijoj negavęs, paliko mus, iš-
 važiuodamas laimės įieškoti. Andai rašė, saky-
 damas, kad dirbąs kur tai Brooklyne. Nesako,
 ką jis ten dirba, turbūt sarmatinasi, ar gal ne-
 nori mums širdperšą užduoti. Tiesa, ramina jis
 mus. "Kaip tik kiek uždirbsiu," rašo Antanė-
 lis, "prisiųsiu jums, tėveliai, nesirūpinkit..."
 Ačiū jam kad ir už suraminimą. Rožytė gyvena
 dar pas mus ir mes labai priešingi ją kur nors
 išleisti, bet čia darbo gauti nebegali. Adomukas
 gavo darbą popierinėje, bet kaip gi čia pra-
 gyvensi iš tų jo 12-kos dolerių, kuriuos jis gau-
 na savaitei? Keista: mažiausio mokslo greičiau-
 siai darbą pasigavo. Žmonelės sveikata sukriku-
 si. Aš berods dar galėčiau dirbti, bet gauk tu
 darbo kad nori, kuomet yra jaunesnių ir smar-
 kesnių užtenkamai.

Žinai, broli, jei tokia gyvenimo tragedija bū-
 tų patikusi mus vienus, tai turbūt nebūtum ga-
 lėję ištesėti; būtų prisiėję galą pasidaryti. Da-
 bar, kuomet apmąstai, kad ne mes vieni, bet
 šimtai tūkstančių, milijonai panašių atsitikimų
 šiais laikais Amerikoje pasikartoja, tai, ot, už-
 sikeiki žmogus ir tyli. Sakoma, dar vis kokia
 dvylika milijonų darbininkų Amerikoje be dar-
 bo. Pamislyk, daugiau, negu keturios Lietuvos!

Kai kada išsimetinėjame, kodėl mes pirkome
 namą, kodėl negalėjome permatyti to, kas bus?
 Bet ir vėl susiraminam: o kas gi būtų buvę, jei
 tuos sutaupytus dolerius būtum dėję į banką ir

bankai būtų nunešę, kaip nunešė milijonų kitų?
 Vienas ir tas pats!

Taigi, Petrai, ne tik tu vienas debesysse palo-
 cius stateisi. Mes visi toki. Jau pilnai aišku, kad
 šitoj sistemoj mums neprisieis raskazių pamaty-
 ti. O jei kuris darbo žmogus mano, kad jis dar
 susilauks ko tokio gražaus ir puikaus, tai jis nei
 kiek nėra už mus gudresnis.

Dabar jau paaiški, kad komunistai buvo tei-
 singi, kadaise sakydami, jok kapitalistinė siste-
 ma susilauks negirdėto krizio, kuris ves ją prie
 žlugimo. Jei būčiau jaunesnis, tai rodosi stočiau
 pirmosna ju eilėna. Kaip gaila, kad pirmiau to
 nepadariau? Vienas geras dalykas—vaikai. Ado-
 mukas ir Rožytė pasirenka skirtingesnį kelią.
 Aną dieną Adomukas man sako: "Tėveli, mūsų
 ir visos darbininkų klasės išeitis glūdi tikrai re-
 voliuciniam darbininkų judėjime. Rusijos dar-
 bininkai parodė mums kelią." Nieko jam nesa-
 kiau, o tiktai širdyje apsidžiaugiau, kad, va,
 mano sūnus šitaip gražiai kalba ir jau dalykus
 permato. Jei mudu, brolau, būtum panašiai gal-
 voję prieš keliolika metų, šiandien turbūt ne-
 prisieitų nusivylusiai šnekėti, guostis. Būtum
 gal ką nors naudingo ir pasauliui atlikę.

Taigi, liūdėti ir verkėti dėl to, kas yra, nepri-
 sieina. Žiūrėk, brolau, kad tiktai tavo vaikai bū-
 tų gudresni, negu mes buvome, kuomet augome.
 Iš laikraščių matau, kad ir Lietuvos Komunistų
 Partija gyvuoja ir veikia. Išvadas pats pasida-
 ryk. Mus čia džiugina ir tas faktas, kad komu-
 nistai su socialistais ir darbo unijistai apie vie-
 ningą veikimą pradeda kalbėti. Kas gi iš dar-
 bininkų dėl to nesidžiaugs!

Tau ir tavo šeimai viso geriausio veliųjų bro-
 lias, Adomas.

Snaigės

Snaigės, snaigės—sidabrinės

Puošia mūs takus,

Pasivaikščioti vilioja

Vakaras jaukus.

Eikš, drauge, pasiskubėkie,

Tolūs mūs keliai,

Į krūtinę tyrą orą

Traukime giliai.

Nors pranyko horizonte

Blankę pazarai,

Bet mėnulis patekėjęs

Šviečia mums gerai.

Klojas žemė baltą gūnią

Dieną ir naktį,

Ir akių aprėptas vaizdas

Pakitėja čia.

Puošia snaigės mūsų kelią,

Vakaras jaukus,

Eikš, drauge, pirmyn ir minkim

Vis naujus takus.

St. Jasilionis.

Spalis, 1935.

ETHIOPIJA

J. SIURBA

Šiandien daug kalbama ir rašoma apie tolimoj Afrikoj dar iki šiol vienatinę nepriklausomą valstybę, kuri vadinama Ethiopia arba Abyssinija. Ta šalimi pasaulį sudomino Italija savo pasimojimu tą kraštą užgrobti.

Mussolini anglams sako: Jūs užkariavote Afrikos šalis ir pasidarėte jas savo kolonijomis; jūs pasigrobėte Nigeriją, Sudaną, Keniją, Ugandą, Sierra Leone, Pietų Afriką, Rhodesiją, Zanzibar. Jūs taipgi užkariavote Indiją ir daug kitų šalių. Mes, italai, dabar sekame jūsų pavyzdį.

Atvykęs Amerikon žymiausias Italijos fašistinis rašytojas Luigi Pirandello pareiškė: Jūs, amerikiečiai, užkariavote Amerikos indjonus ir pagrobėte jų žemę. Jūs pasidarėte savo kolonijomis Cuba, Hawaii, Filipinus, Haiti, Virgin Salas. Mes turime tokią pat teisę užkariuoti Ethiopia, kaip kad jūs užkariavote tuos kraštus.

Šiame atsitikime fašistinė Italija turbūt bus pirmutinė imperialistinė valstybė, kuri taip atvirai, taip begėdiškai pasako savo plėšikišką tikslą. Tiesa, barbariškas Italijos fašizmas dar žada "suvilivuoti" Ethiopia; kalba apie ten esamą "nepakenčiamą vergiją," bet tai tik pridėckas prie atviro savo siekio pareiškimo.

Ethiopia randasi šiaurytinėj Afrikos dalyje. Apima 350,000 ketvirtainių mylių plotą, kurį apsupa: iš šiaurės Italijos Eritrea, iš rytų Britanijos Somaliland ir Italijos Somaliland, iš pietų Kenija, iš vakarų Sudan.

Ethiopia yra labai kalnuotas, vulkaninis kraštas. Tai labai neįprastus plokštakalnius, abelai iš-

kilęs apie 6,000 pėdų virš jūrų paviršiaus, bet vietomis iškilimas siekia iki 8,000 ir 10,000 pėdų. Samien kalnai siekia 15,000 pėdų augščio virš jūrų paviršiaus. Taip pat yra dideli plotai tyrų, ypač pietrytinėj dalyje.

Yra daug upių ir ežerų. Didžiausias ir svarbiausias ežeras Tana (arba Tsana), iš kurio gauna vandenį upė Mėlynasis Nilius. Ežeras apie 40 mylių ilgio ir apie 30 mylių pločio; randasi 6,000 pėdų augštumo. Mėlynasis Nilius plaukia plačia vaga; paskui keliose vietose krinta tarpkalniais nuo 80 iki 2,000 pėdų į siauresnes vagas. Tuo būdu susidaro nemaži vandenpuoliai, kuriuos galima panaudoti elektrinės jėgos gaminimui. Tana ežeras turi didelę svarbą anglų Sudanui irigacijai medvilnės plantacijų. Atkirtus vandenį iš to ežero būtų užduotas didelis smūgis Anglijai Aigypto krašte; to krašto derlius labai daug priklauso nuo vandens, kuris plaukia Mėlynuoju Niliu iš Tana ežero.

Klimatas įvairus. Žemesnėse vietose ir slėniuose labai karšta, trošku; karštis siekia iki 130 laipsnių ir daugiau; pilna vodingų išgaravimų ir lengva apsikrėsti malarija ir karštligė, ypač neįprastusiems prie to klimato. Nors kraštas randasi karštoje žemės juostoje, arti ekvatoriaus, tačiau gana augštas iškilimas atbalansuoja tropišką karštį ir todėl augštumoje klimatas sveikas ir vidutiniškas; naktys būna gana šaltos; siaučia vėjai. Yra du sezonai — sausasis ir lietingas. Nuo spalio iki vidurio birželio mėnesio oras būna sausas; nuo vidurio

birželio iki pabaigai rugsėjo labai lyja. Taipgi užaina ir mažesni lietūs, paprastai apie kovo mėnesį.

Ethiopia turi didelius neišnaudotus gamtos šaltinius. Yra aliejaus, geležies rūdos, anglies, potašio, sulfurio, vario, sidabro, aukso, platinumo; randasi brangakmenų; randama deimanto.

Žemė labai derlinga ir agrikultūra gana plačiai išplėsta. Tačiau žemė primityviškai apdirbama. Žemesnėse srityse auginama kviečiai, miežiai, rugiai, žirniai, medvilnė, cukrinės nendrės, kukuruzai ir įvairūs to krašto javai; taipgi auga gumo augalai. Augštumoje dera tabakas, kviečiai, miežiai, pipirai, visokios rūšies daržovės ir kava; ypatingai gerai kava dera taip vadinamoj Kaffa srityje, nuo ko ir pačią kavos vardas. Augštumoje auga įvairių rūšių vaisiai.

Daug yra laukinių gyvūnų. Sloniai ir renoceriai (raganosisiai) randasi žemose srityse, ypatingai Sobat slėnyje. Hipopotai ir krokodiliai apgyvenę daug upių ir ežerų. Yra nemažai liutų, leopardų, vilkų, šakalų, hijėnų, žirafų, zeburų, laukinių arklų, asilų, beždžionių ir kitokių gyvūnų. Yra nemažai įvairios rūšies paukščių. Gyvačių nėra daug, bet kelios rūšys yra labai nuodingos. Plačiai išvystyta bitininkystė, ir medus sudaro gyventojų svarbią dalį maisto.

Kraštas tinkamas gyvulininkystei. Galvijų priskaitoma iki 15,000,000; taipgi yra daug avių, ožkų; auginama kiaulės. Yra mulų, asilų, taipgi gana daug arklų.

Komunikacija labai menka. Yra tik viena linija gelžkelio, kuris eina iš Jibuti (Džibuti), Francijos Somalilando, į Etiopijos sostinę Addis Ababą, 780 mylių. Gelžkelis priklauso Francijai. Apart sostinės, tinkamų kelių nėra; tik takai. Transportacijai atliekama mulais, asilais, arkliais ir, žemesnėse srityse, verbludais.

Kraštas padalintas į provincijas; apie dvidešimtis yra svarbesniųjų provincijų, iš kurių galima suminėti sekamas: Gojam, šiaurės ir Pietų Tigre, Bagendir, Harrar, Salale, Waaga, Lasta ir Jima. Kiekviena provincija padalinta į subdistrikčius, kurie paskui dar išdalinti į kaimų grupes.

Didžiausi miestai: Addis Ababa su apie 70,000 gyventojų ir Harrar su 50,000 gyventojų. Trečias iš didesniųjų miestų Diredawa. Šiaip kiti miestai nuolatinį gyventojų turi nuo 6,000 iki 10,000. Bet keletas miestų, kaip tai Aduwa, Aksum, Adigrat, Makale ir Antalo, turi dideles periodines rinkas, ir tuomet juose žmonių skaičius žymiai padidėja.

Pramonė primityvė. Vietos gyventojai primityviškais būdais audžia medvilnę ir vilnonius audeklus iš Angoros ožkų vilnų. Taipgi išdirba metalą ir odą.

Svarbiausi eksporto dalykai: auksas, slonio kaulai, gumas, kailiai, oda, kava, vaškas. Eksportai ir importai siekia apie \$12,000,000 į metus.

Su Jungtinėmis Valstybėmis prekyba 1933 metais siekė: importai \$27,078; eksportai \$181,164; 1932 metais siekė: importai \$38,024; eksportai \$229,214.

Kas liečia užsienio kapitalą, tai Belgijos kompanija turi monopolį ant alkoholio. Dvi belgų kompanijos turi didelę kavos plantaciją ir keletą mažesnių.

Gyventojai

Etiopijoj gyventojų priskaitoma iki 12,500,000. Gyventojai yra skirtingų rasų.

Abyssinų yra apie 5,000,000. Gallasų apie 7,000,000. Yra padermės danakilų, samalių, šankelių (pastarieji negrai), falašų. Europiečių yra apie 1,500.

Gyventojai daugiausiai priklauso semitų rasei ir panašūs arabams fiziškomis ypatybėmis ir kalbos struktūra.

Pagal vokiečių mokslininką Ruppel aiškinimą, tai yra trys svarbiausios rasės: pirmieji abyssiniai, kurie yra apgyvenę didesnę dalį Amhara srities; taipgi nemažai jų gyvena Tigre provincijoje. Jie yra vidutinio ūgio, apvalainais veidais, smailanosiai; lūpos nestoresnės, kaip europiečių. Plaukai statūs arba biskį garbinuoti. Toj rasėj priklauso falašai (arba žydai), gamantai ir agovasai. Antros rasės žmonės, kurių daug gyvena į šiaurius nuo Tigre, turi storas lūpas, bukas nosis ir taipgi biskį riestas; jų plaukai stori. Trečia rasė yra gallasai, apgyvenę pietinę Shoa sritį ir sritis į vakarus nuo ežero Dembea ir upės Abai. Jie yra didelio ūgio, apskritais veidais, stromomis lūpomis, trumpanosiai. Visų tų rasų spalva tamsiai ruda. Negrų kilmės žmonės vadinami šankelais arba šangalais.

Gallasai (graikiškai *gallaz*, "užpuolikai"), sakoma, kilę iš negrų rasės, bet nėra tyrįjeji negrai; jie yra susimaišę su falašais ir kitomis semitų giminėmis, ir tokiu būdu sudaro pereinamąją į semitiškos rūšies rasę.

Dr. Richard Gottheil, profesorius semitiškų kalbų Columbia Universitete (New Yorke) ir vienatinis etiopiškų kalbų mokytojas Jungtinėse Valst., sako, kad tas Afrikos kraštas,

kurį dabar Italija užpuolė, istoriniai kalbant yra Abyssinija, o ne Etiopija.

"Plokštakalnio sritis, kuri yra širdis moderninės Etiopijos ir tvirtovė dabartinės karalystės valdovų, per ilgą laiką buvo istorikams žinoma, kaip Abyssinija," sako profesorius Gottheil. "Tasai vardas paeina iš arabų žodžio 'Habaš' ar 'Habiš.' Tarp semitiškų padermių iš Yemen krašto, Pietų Arabijoj, kurios apsigyveno to plokštakalnio srityje daugelį šimtmečių prieš Kristų, buvo 'habišitai,' o jų kraštas vadinosi 'Habiš.' Sakoma, kad tie semitiški imigrantai sukūrė civilizaciją, iš ko ir paeina moderninė Etiopija." (žodis "habeš" arabiškai reiškia "maišytas").

Toliau profesorius Gottheil sako, kad gallasus, somalius, danakilus ir kitus pavaldinius gyventojus žemumose ir išlaikinėse provincijose reikia atskirti nuo abyssiniečių, kurie gyvena plokštakalnio srityje, nes tie gyventojai rasiniai daugiau hamitai, negu semitai ir tokiu būdu neturi tokios pat kultūros.

Sir E. A. Wallis Budge, žymus studijuotojas senovės Afrikos ir Azijos gyventojų, taipgi daro panašų skirtumą savo knygoj "History of Ethiopia." Jis nurodo, kad vardas "Ethiopia" paeina iš graikų kalbos ir reiškia "žemė žmonių nedeugisiais veidais." Senovės geografai ir istorikai labai lanksčiai tą terminą naudojo; tasai terminas buvo naudojamas užvadinimui neištirtų Afrikos ir Azijos kraštų. Gerokai iki 19-to amžiaus "Ethiopia" dar vis buvo žymima ant žemlapių kaipo didelė sritis, neaiškiai apibrėžta ekvatorinėj Afrikos dalyje, kuomet "Abyssinija" buvo vadinama pati širdis to krašto, kuris dabar oficialiai žinomas, kaip Etiopija.

Jis sako, kad tenykščiai gyventojai jau nuo labai senai tvirtina, jog jų kraštas yra "Ethiopia," o ne "Abyssinija," nes žodis "Abyssinija" ir "habiš" turi įžeidžiančią prasmę. Ethiopietis, sakoma, jaučiasi įžeistu, jeigu jį kas pavadina "abyssinu" arba "habišatu." Tasai žodis jų kalboje dabar reiškia "maišyto kraujo," "draugijos išmata."

Kas liečia kalbą, tai kelios grupės tenykščių gyventojų, kaip tai chamitai, agavai ir falašai (taip vadinami Abyssinijos žydai) dar vis kalba siurkščiomis tarmėmis senoviškos hamitų kalbos. Bet oficialė kalba ir kalba ponijos yra amhariška, semitiškos kilmės, paeina iš senovės himjaritų kalbos, kuri yra labiausiai nusenėjus šaka semitiškos kalbos. Taip vadina giz (geez) arba ethiopiška kalba, kuri buvo įvesta atvykus pirmiems imigrantams iš Yemen krašto, mažai tenaudojama; ją tik naudoja krikščionių bažnyčios kunigai. Toj kalboj išversta biblija ir keletas kitų veikalų.

Krikščionybė tapo įvesta apie vidurį 4-to šimtmečio po Kristaus. Ethiopų krikščionybė koptiška. Kuriuo tai laiku 14-tam šimtmety aigyptiečiai buvo praminti koptais. Arabai aigyptiečius vadino "kibtai" arba "kubtais," savotiškai tardami graikų žodį "aiguptoi." Vėliaus minykai Europoj žodį "kubtai" pavertė į žodį "koptai," ir tokiu būdu aigyptiečių krikščioniška tikyba likosi praminta koptų tikyba. Ethiopų religija daug skirtingesnė, negu kitų krikščionių; jų tikyba tokia, kaip pirmųjų krikščionių. Jie pripažįsta Kristų, kaip vieno kūno asmenį; jų suprantamas Kristus turi daugiau žmogiškumo. Tie tiki, kad į Kristų įjėš dieviškumas nebeįsijėš iš jo. Jie neturi "dievo mukų" ir "šven-

tųjų" stovyklų, kaip kad Romos krikščionys; jų tikyboj, galima sakyti, nėra pagonizmo liekanų, kuomet Romos krikščionybė turi pasisavinus daug senovės romėnų ir graikų pagonybės liekanų. Ethiopai krikščionys praktikuoja abiejų lyčių apipjaustymą. Ethiopų bažnyčios galvą, *Abuną*, (arba arcivyskupą) visada paskiria koptų tikybos centras iš Aigiopto.

Falašai laikosi žydiškos tikybos. Somaliai ir didžiama galsų išpažįsta musulmanų tikybą.

Ethiopijoj valdžios sistema yra feodalistinė, absoliutė monarchija. Krašto valdonu dabar yra imperatorius Ras Tafari (vadinasi Haile Selassie), *negus negusi*, "karalius karalių." Jis užėmė sostą 2 d. lapkričio, 1930 m., imperatorei Zauditu mirus balandžio mėnesį, 1930 m. Jis skelbiasi save paeinančiu iš Menilenhek karaliaus, kuris buvęs sūnus karaliaus Salemono ir šebos karalienės.

Provincijose didelę galią turi kariaiškščiai, *rases* vadina mi.

Apart religijos mokinimo ir kelių mokyklų Addis Ababa mieste, krašte mokyklų nėra; nėra apšvietos ir mokslo. Žmonės tamsūs, beraščiai.

Ethiopia yra vienatinė nepriklausoma valstybė Afrikoj. Kiek kartų imperialistinės šalys bandė ją užkariauti, bet vis nepadavė: gyventojai narsiai atmušdavo savo priešą. Nuo priešų savo kraštą apginti jiems daug pagelbėdavo krašto geografinė padėtis: dideli kalnai, upės, slėniai, karštis ir iš to kylanti ligos, ypatingai karštiligė ir malarija. Tuo būdu Ethiopia iki šiol išsilaikė nepriklausoma valstybe, apsupta kraštų, kuriuos valdo imperialistinės šalys: Anglija, Italija ir Francija.

Anglija kėsinosi pagrobti Ethiopia 1867 metais, bet nepavyko. Ties Aduwa miestu Italijos armija likosi supliekta 1896 metais, kuomet Italija kėsinosi užgrobti kraštą.

Gruodžio 13 d., 1906 metais, Anglija, Francija ir Italija pasirašė savitarpinę sutartį, sutikdamos palaikyti Ethiopia nepriklausoma valstybe.

Bet daug anksčiau, 1891 metais, Anglija, Francija ir Italija buvo padariusios slapta sutartį, sulig kurios buvo sutarta leisti Italijai užvaldyti visą Ethiopia, išskyrus mažas dalis vakaruose ir rytuose.

Kuomet Italija dabar iškelta tą klausimą, tai Anglija sako, jog ta sutartis pasinaikino, kuomet Ethiopia įstojo Tautų Lygon. Anglija ta sutartim vėliaus buvo nepasitenkinus, ir ją pakeitė 1906 metų sutartimi. Gruodžio mėnesį, 1925 metais, Anglija ir Italija tarp savęs vėl susitarė bendrai išnaudoti Ethiopia; susitarė, kad viena kitą remis išgavimui teisės Anglijai išbudavoti užtvanką prie Tana ežero, iš kur gauna vandenį Mėlynasis Nilus, kad turėti irigaciją (drėgninimą laukų) Sudanoj del medvinės plantacijų, o Italijai išgavimui teisės išvesti gelžkėlę per Ethiopia tarp Eritrėjos ir Italijos Somaliland. Apie tai visai nebuvo atsiiklausta Ethiopijos. Prieš tai Ethiopia griežtai užprotestavo Tautų Lygoj 1926 metais, ir ta sutartis taip pasinaikino.

Anglijos imperialistai 1923 metais siekė pasiglemžti Ethiopia. Anglija tuomet staigiai pasidarė vergų "užtarėja" ir šaukė, jog reikalinga padaryti galą vergijos sistemai Ethiopiaj. Ji tuomet iškėlė klausimą sudarymui Anglijos protektoriatu (globos) ant Ethiopijos. Žinoma, jai ne vergijos panaikimas rūpėjo, nes jos valdomi kraštai taipgi neliuos nuo ver-

gijos, bet svarbiausia pasiglemžt savo imperialistiniams tikslams paskutinę nepriklausomą valstybę Afrikoj. Italija ir Francija suprato Anglijos tikslą, ir jos tuojaus stoji darban, kad įtraukti Etiopiją į Tautų Lygą, kaip civilizuotą šalį, kad tuo būdu nedaleisti Anglijai paverti Etiopiją savo kolonija. Rugsėjo 28 d., 1923 metais, Italijos ir Francijos pastangomis Etiopija tapo priimta į Tautų Lygą. Tais pačiais metais Etiopija išleido įstatymą baudimui mirėia už prekybą vergais, ir pasižadėjo iki 1945 metų visai vergiją panaikinti.

Kuomet dabar Italija pradėjo rengtis užgrobti Etiopiją, tai tasai kraštas pasidarė tokis “barbariškas,” kad net Italijos atstovas Tautų Lygoj pareiškė, jog Etiopija neverta būti Tautų Lygoj tarp civilizuotų tautų. Italijos fašizmas pradėjo vesti propagandą dėl “sueivilizavimo” ir vergijos “panaikinimo” Etiopijoje, nors tuo pačiu sykiu Italijos Eritrėjoj taipgi praktikuoja vergiją; nors tuo pačiu sykiu ir kituose Afrikos kraštuose tikrenybė viešpatauja vergija. Tačiau, kaip jau viršų buvo pažymėta, šis šauksmas yra tik menkutis pridėklas prie Italijos fašizmo atviro pareiškimo, jog Italijai reikalinga naujos žemės, ir dėl to ji siekia užkariauti Etiopiją.

Italija primena Anglijai 1891 metų slaptą sutartį. Italija primena, kad laike pasaulinio karo sąjungininkai prižadėjo Italijai

Etiopiją, kad gauti Italiją savo pusėn. Bet laike Versailės sutarties Italija to negavo. Italijos fašizmas Mussolinio lūpomis sako, kad Italija ilgai tokią padėtį toleravo, bet dabar jau ji pasiryžus daryti griežtą žingsnį, kad pasigrobt naujus kraštus, kad valdyti didesnius plotus, kaip valdo kitos imperialistinės šalys.

Prie to desperatiško žygio Italiją privedė didelis ekonominis susmukimas Italijoje prie fašizmo viešpatavimo. Italijos fašizmui likosi pasirinkti vienas iš dviejų: rizikuoti karą Etiopijoje arba galutinai susmukti. Mussolini pasirinko kariauti, kad tuo būdu išeiti iš neapsakomai baisaus ekonominio krizio.

Bet kaip visi daviniai rodo, tai Italijos fašizmas gali nusi-sukti sprandą bekariaudamas prieš Etiopiją. Visi ekspertai, kurie gerai žino, ką reiškia kariauti prieš Etiopiją, sako, jog Etiopija bus labai, labai kietas riešutas perkasti Mussoliniui. Jie nemano, kad Italija galės užkariauti Etiopiją. Reiktų kelis metus kariauti, kad užimti tą kraštą. O tam Italija neturi pakankamai pinigų. Ten labai sunku kariauti. Nėra kelių. Dideli kalnai. Didelės pustumos, tyrai. Stoka vandens gėrimui. Armijai reikia gabantis vandenį. Baisus karštis. Ligų siautimas. Tai vis didelės sunkenybės Italijos armijai. O tas labai palengvina etiopams ginti savo kraštą; jie, kad ir daug daugiau ginkluoti, gali gerai lai-

kytis prieš moderniškai ginkluotą armiją; jie kalnuose mažesniais būriais sekmingai gali atakuoti Italijos kariuomenę ir trukdyti jai žengti pirmyn.

O tuo pačiu sykiu dabar Tautų Lyga daro žingsnius prieš Italiją. Kad ir menkiausias ekonominio ir finansinio boikoto paskelbimas labai apsunkins Italiją ir ekonominę padėtį Italijoje dar labiau pradės smukti.

Italijos fašizmas greičiau gaus galą, negu užkariaus Etiopiją.

Tačiau padėtis gali pasikeisti. Kad kaip Italija pagalios gali susitarti su Anglija ir bendrai pasidalinti tą kraštą. Anglija pasiryžus nedaleisti Italijai tvirtai įsigalėti Afrikoj, nes Italijos įsigalėjimas Etiopijoje (jeigu ji ją kaip nors užkariautų) būtų didelis pavojus Anglijos imperializmo interesams Aigipte ir kituose Afrikos kraštuose. Tokiu būdu, Italijai nusileidus priimti Anglijos koncesijas, Etiopijos nepriklausomybė gali būti pagalios sunaikinta. Bet jeigu Italija nenusileis Anglijai, tai vargiai ji užkariaus tą kraštą.

Bet kas svarbiausia, tai iš šio karo gali išsivystyti naujas pasaulinis karas.

Todel reikalinga visiems, kas tik trokšta taikos, kas tik stoji už mažųjų tautų nepriklausomybę veikti visais galimais būdais už Etiopijos gynimą; reikia visa energija vesti kovą už taiką, prieš imperialistinį karą.

Septintas Pasaulinis Kongresas

A. BIMBA

New Yorko mieste milžiniškoj Madison Square Garden svetainėj susirinko arti aštuoniolikos tūkstančių darbininkų išgirsti Amerikos Komunistų Partijos sekretoriaus draugo Earl Browderio raportą iš Komunistų Internacionalo 7-to Pasaulinio Kongreso, kuris įvyko Maskvoje liepos-rugpjūčio mėn., 1935 metais. Visuose kituose didmiesčiuose tūkstančiai ir tūkstančiai darbo žmonių plaukė į panašius susirinkimus. Toks nepaprastas, toks masinis susidomėjimas Septintu Kongresu.

Ką šis kongresas nutarė? Kokius klausimus svarstė? Kodel taip Kongreso eiga ir tarimais susirūpino darbininkai ir profesionalai ne tik Amerikos, bet viso pasaulio? Kodel Amerikos ir kitų kapitalistinių šalių valdžios siuntė griežtus protestus Sovietų valdžiai už leidimą Kongresui susirinkti Maskvoje?

Atsakymą į šiuos klausimus randame pačiuose Kongreso darbuose ir pačiame Komunistų Internacionale. Komunizmas virto milžiniška pasauline jėga ir visų pavergtųjų viltim. Apart komunizmo, žmonijai neliko kito kelio prašalinimui pavojaus nuo sunaikinimo visko, kas atsiektą civilizacijoj, kultūroj, moksle, dailėje, gamyboje tūkstančiais metų — pavojaus, kuriuomi grumoja puvantis kapitalizmas. Arba pirmyn į komunizmą, arba atgal į fašistinį barbarizmą. Štai ką turi išspręsti žmonija šiandien. O kaip suimobilizuoti pasaulio darbininkus ir visus pavergtuosius šiam istoriniam žygiui—nugalėjimui fašistinio barbarizmo pavojaus, štai koks klausimas buvo centre

visų Septinto Kongreso darbų. Šitą istorinį darbą yra pasiėmus komunistinis judėjimas. Paskutinių virš dvidešimties metų praktiškai patyrimai parodė, kad tik komunistai-bolševikai turi teisingą teoriją-filozofiją nuvertimui kapitalizmo ir paliosavimui pavergtųjų, išgelbėjimui žmonijos nuo fašistinio barbarizmo ir pastatymui visai naujo pasaulio.

Tą jau supranta milijonai pavergtųjų, todėl jie sekė Septinto Kongreso darbus. Tą puikiai mato valdančiosios klasės, todėl jų agentai—prezidentai ir karaliai — siuntė praeiksmus Sovietų valdžiai.

Sakėme, Komunistų Internacionalas yra galinga tarptautinė jėga. Tą pilnai parodė Septintas Kongresas. Jis susidėjo iš keturių šimtų atstovų nuo 76 Komunistų Partijų, apimančių visus pasaulio kraštus. Kongrese raportuota, kad šiandien organizuotų komunistų (suauksusių ir jaunų) yra arti septyni milijonai. O desėtkai milijonų yra komunistų simpatikų. Sovietų Sąjungos šimtas septynišiasdešimt milijonų žmonių stato socializmą komunistų vadovybėje. Ten ant vieno šeštadalio pasaulio plėvėsuoja raudona komunizmo vėliava. Chinijoje beveik šimtas milijonų žmonių turi įsisteigę Sovietų valdžią komunistų vadovybėje.

Mes Maršuojame Pirmyn

Septintas Kongresas paleido vėjais visas buržuazinių apasatų pranašystes apie Komunistų silpnėjimą; pranašystes apie grįžimą senos, jų numylėtos kapitalistinės santvarkos Sovietų Sąjungoje. Mes žygiuojame

pirmyn. Mūsų spėkos auga. Nežiūrint baisaus teroro prieš komunistus Vokietijoje, Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir kitose fašistinėse ir pusiaufašistinėse šalyse, Kongresui raportuota, kad organizuotų komunistų eilės nuo 3,835,000 1928 metais paaugo iki 6,800,000 1935 metais. Kongrese buvo raportuota Komunistų Partijų dideli laimėjimai Francijoje, Amerikoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Chinijoje, Austrijoje. Net Vokietijoje, pačiuose hitlerinio barbarizmo nasruose, Komunistų Partija sutvarkė savo reikalus ir veda didvyrišką darbą.

Pildomojo Komiteto raportas parodė, kad šiandien Komunistų Internacionale ir visose Komunistų Partijose viešpatauja pilna vienybė, išnykę frakcinės kovos, kurios ilgus metus smarkiai purtė visą eilę Komunistų Partijų. Jeigu šiandien paimsimė Amerikos Komunistų Partiją, tai suprasime istorinę reikšmę nugalėjimo vidutinio frakcionizmo. Mūsų partija šiandien yra vieningas kūnas. Tas pats visam Internacionale. Tai yra mūsų judėjimo laimėjimas. Tikslai vieningos partijos ir vieningas Internacionalas gali šiandien drąsiai pasiimti ir praveisti ant jų uždėtą istorinę misiją išgelbėjimui žmonijos ir civilizacijos nuo fašistinio barbarizmo, sumobilizuojant plačiausias mases kovai ir laimėjimui.

“Komunistų Internacionalo Septintas Pasaulinis Kongresas nurodo,” skaitome priimtoje rezoliucijoje, “kad pavertimas nokstantio (bręstančio) politinio krizio į pergalingą proletarinę revoliuciją remiasi išimti-

nai Komunistų Partijų stiprumu ir įtaka plačiose proletariato masėse, komunistų energija ir pasiaukojimu." Taigi, visų kovų pasisekimas priklausys nuo to, kaip tvirtos ir įtakingos bus Komunistų Partijos, kaip energingai ir pasiaukojusiai mes veiksime. Todel, pareiškė 7-tas Kongresas, "svarbiausias, vyriausias komunistų darbas yra ne išsėtis ant jau atsiektų laimėjimų, bet maršuoti link naujų laimėjimų, išplėsti kontaktą (susirišimą) su darbininkų klase, gauti milijonų dirbančiųjų pasitikėjimą, paversti įvairias Komunistų Internacionalo sekcijas į masines partijas, laimėti darbininkų klasės daugumą po Komunistų Partijų įtaka ir tuom sustverti sąlygas, reikalingas proletarinės revoliucijos pergalei."

Savaime darbininkų klasės laimėjimai neateis. "Revoliucijos pergalė niekada pati neat-eina," pasakė drg. Stalinas. "Ją reikia paruošti ir laimėti. O paruošti ir laimėti ją gali tik-tai galinga proletarinė revoliucinė partija." Tai brangus ir reikšmingas pasakymas. Jį turėtų suprasti ir atminti kiekvienas komunistas, kiekvienas revoliucinis darbininkas. Ne iš-sėtis mes dabar turime, bet padvigubinta energija dirbti, maršuoti link naujų laimėjimų. O tam mūsų maršavimui kelius parodė ir išnaujo nušvietė Septintasis Pasaulinis Kongresas.

Nauji Laikai, Nauji Keliai

Ne be tos šiandien pasaulyje sąlygos, kokios buvo keli metai atgal. Tą visi matome. Tas buvo atžymėta Septintam Kongrese. Kokios gi tos naujos sąlygos? Kongresas nurodė sekamas:

a) Galutinas ir neatšaukiamas socializmo laimėjimas Sovietų Sąjungoje, pasaulinės svarbos laimėjimas...

"b) Giliausias visoj kapita-

lizmo istorijoje ekonominis krizis...

"c) Fašizmo ofensyvas (užpuolimas), fašistų išgalėjimas Vokietijoje, grumojimas nauju imperialistiniu karu ir užpuolimu ant Sovietų Sąjungos, pagelba kurio kapitalistinis pasaulis įieško kelio išėjimui iš savo prieštaravimų užsibrūdinimo.

"d) Politinis krizis, išreikštas darbininkų ginkluotoj kovoj Austrijoj ir Ispanijoj prieš fašistus... galingas priešfašistinis judėjimas Francijoje..."

Akivaizdoje tų permainų pasaulinėj situacijoj, tų naujų sąlygų, Komunistų Internacionalo Septintas Kongresas turėjo daryti pakeitimus savo *taktikinėj linijoj*. Pakeitimai padaryta, ir labai rimti, kaip pamatysime vėliau.

Komunistai mokinas iš praeities ir patyrimų. Jie nesibijo kritikos padarytų klaidų, nukrypimų, išsišokimų. Priešai, žinoma, bando iš to padaryti sau politinio kapitalo. Visokie plauko oportunistai iš dešinės ir kairės bando mus sukritikuoti. "Atsiras tokių gudruolių," pasakė drg. Dimitrovas, darydamas Septinto Kongreso darbų peržvalgą, "kurie visam tame užuos pasitraukimą iš mūsų pamatinių pozicijų, tam tikros rūšies iškrypimą iš bolševistinės linijos į dešinę..."

"Tas mus labai mažai teinteresuoja. Kas mums svarbu, tai kad mūsų pačių partijos ir viso pasaulio plačiosios masės teisingai suprastų, ko mes siekiame.

"Mes nebūtumėme revoliuciniai marksistai, leninistai, verti Markso, Engelso, Lenino ir Stalino mokiniai, jeigu mes nepri-taikytumėme išnaujo mūsų politikos ir taktikos pagal atsinau-niusią padėtį ir pagal permainas, apsiireiškusias darbininkų judėjime.

"Mes nebūtumėme tikrais revoliucionieriais, jeigu mes nes-

mokintumėme iš savo locnų pri-tyrimų ir prityrimų masių."

Kur Buvo Klaidų?

Septintas Kongresas savo rezoliucijoje nurodo sekamus trūkumus ir klaidas: "pavėluojančiai pravedimas Bendro Fronto taktikos, nepajėgimas sumobilizuoti masės aplinkui dalinus reikalavimus, kaip politinio, taip ekonominio pobūdžio, nesupratimas reikalingumo kovoti už gynimą buržuazinės demokratijos likučių, nesupratimas reikalingumo sustverti anti-imperialistinio Liaudies Fronto kolonijose ir priklausomose šalyse, apleidimas darbo reformistinėse unijose ir masinėse darbo žmonių organizacijose, buržuazinių partijų sustvertose, nedėkainavimas svarbos darbo tarpe darbininkų motery, tarpe valstiečių ir smulkiosios buržuazijos masių, taip pat Kom. Internacionalo Pild. Komiteto nuvilkinimas davimo Internacionalo sekcijoms direktyvų."

Šitie trūkumai ir klaidos pasireiškė beveik visose partijose. Jeigu pažvelgsime į mūsų lietuvių darbininkų judėjimą praityje, rasime tuos pačius trūkumus. Pas mus ypatingai buvo išsiplėtojęs sektantizmas, baimė kitų pažiūrų darbininkų, apleidimas darbo unijose (kriaučiuose, angliakasiuose, ir tt.), atsiskyrimas nuo masinių organizacijų, kuriose vyrauja tautininkai, fašistai ir klerikalai. Mes teisingai vedėme griežtą kovą prieš dešiniojo oportunizmo pavojų (prieš pruseikizmą-butkizmą), kuris grumoj mūsų komunistiniam judėjimui atplėšimu nuo Komunistų Partijos ir nutempimu jo į oportunizmo balą, bet tuo pat laiku mes nepakankamai kovojame prieš kairųjį sektantizmą. Mūsų atsinešimas linkui socialistų, linkui eilinių sklokininkų, smulkiosios buržuazijos ir pro-

fesionalų dažnai buvo persiauras, sektantiškas.

Iš kitos pusės, keisdami savo taktikinę liniją, mes turime suprasti, kad kaip tarp lietuvių, taip visu tarptautiniu mastu, pastaraisiais laikais yra įvykę svarbiausias pasikeitimai visuose anuose sluoksniuose. Jei gu keli metai atgal į joki bendrą frontą nėjo jokia socialistų partija, tai šiandien jau visoj eilėj šalių sudaryta bendras frontas. Taip pat mes matome labai didelį pakairėjimą Amerikos Socialistų Partijos eilėse, taip pat lietuviuose socialistuose. Mes, komunistai lietuviai, jau galėjome šiemet sueiti į bendrus darbus su lietuviiais socialistais visoje eilėje vietų (Brooklyne, Pittsburghe, Akrono, tulose masinėse organizacijose ir tt.). Taigi, pasikeitimas įvykęs abejose pusėse. Mes, pavyzdžiui, jau matome platų nuoširdų judėjimą Sklokoje už sugrįžimą į mūsų revoliucinį judėjimą. Tas judėjimas apsi-reiškia ne tik eiliniuose opozicionieruose, bet ir dalyje vadovybės.

Prieš kokį gi šiandien priešą turi būti atkreiptos visos Komunistų Partijos kanuolės? Kokia šiandien Kom. Internacjonalio strategija? „Prieš karą ir fašizmą“, atsakė Septintas Kongresas. Visi mūsų obalsiai, visi mūsų darbai, visi mūsų žygiai turi būti taikomi į tai vyriausį taikykli. O kova prieš karą ir fašizmą yra revoliucinė kova, yra kova prieš kapitalizmą, už darbininkų klasės pasiliosavimą.

Kokios bus tos kovos formos Septintas Kongresas rezoliucijoje „Komunistų Internacjonalio Uždaviniai Kovoje už Darbininkų Klasės Vienybę prieš Fašizmą“ atsako į šį klausimą:

„Dabartiniam istoriniam laikotarpij vyriausias iš tarptautinio darbininkų judėjimo uždavinys yra sudarymas dar-

bininkų klasės kovingo bendro fronto. Pasekminga kova prieš kapitalo puolimus, prieš reakcinius buržuazijos žygius, prieš fašizmą—pikčiausį priešą visų dirbančiųjų... griežtai reikalauja sudarymo bendro veikimo visų darbininkų klasės dalių, nepaisant jų priklausymo vienai ar kitai organizacijai dar net pirma, negu didžiama darbininkų klasės apsiungęs ant bendros platformos kovai už nuvertimą kapitalizmo ir už pergale proletarinės revoliucijos.“

O kokios organizuotos darbininkų spėkos turi sudaryti pagrindą tam kovingam darbininkų klasės bendram frontui? Septintas Kongresas atsakė: *komunistai ir socialistai*. Ant šio tvirto pagrindo statomas galingas darbininkų bendras frontas, į kurį įtraukiama visos kitos darbininkų organizacijos. Štai kodėl šiandien viso pasaulio komunistai taip stengiasi susitarti su Socialistų Partijomis. Patsai Komunistų Internacjonalas jau keliais atvejais siūlė bendrą frontą Antrajam (Socialistų) Internacjonalui, kurio vadai, tačiau, visus tuos pasiūlymus atmetė.

Nekalbėsime čionai apie tokio bendro fronto pasisekimus po Septinto Kongreso jau visoj eilėj šalių. Svarbu mums suprasti, kas yra darbininkų bendras frontas. Tai dar nėra organizacinė vienybė tarpe komunistų ir socialistų. Tai tik susitarimas bendromis spėkomis kovoti prieš karą ir fašizmą, atmušti kapitalizmo ofensyvą.

Bet to neužtenka. Septintas Kongresas toj pačioj rezoliucijoje toliau sako:

„Siekiant apjungti po proletariato vadovystę kovas dirbančiųjų valstiečių, miestų smulkiosios buržuazijos ir pavergtų tautų dirbančiųjų ma-

sių, komunistai turi stengtis sudaryti platų priešfašistinį liaudies frontą pamatu bendro proletarinio fronto, stojant už visus specifiskus tų dirbančiųjų sluoksnių reikalavimus, kurie sutinka su konkrečiais proletariato reikalais.“

Septintas Kongresas numatė, kovoje prieš fašizmą (pav., Francijoj), galimybę sudarymo „proletariato bendro fronto valdžios, arba anti-fašistinio liaudies fronto valdžios, kuri dar nėra valdžia proletariato diktatūros, bet kuri apsiima ant savęs pravedimą griežtų priemonių prieš fašizmą ir reakciją.“ Komunistų Partija, tam tikruose atsitikimuose, ne tik remtų tokią valdžią, bet stačiai stengtųsi tokią valdžią sudaryti.

Kongresas aiškiai pabrėžė, kad visose šalyse, kur dar yra tam tikrų buržuazinių demokratijos likučių, kaip Francijoj, Amerikoj, Anglijoj ir tt., komunistai visais būdais turi kovoti už tų likučių apgynimą. Tai bendro fronto uždavinys. Gi fašizmo šalyse, Vokietijoj, Lietuvoj, Italijoj ir tt., bendras frontas reikalauja atsteigimo civilių laisvųjų ir demokratinių teisių. O tas reiškas, žinoma, nuvertimą fašizmo.

Ar tai visa reiškia, kad komunistai išsižada proletarinės revoliucijos, proletarinės diktatūros ir Sovietų valdžios? Ne, neišsižada. Priešingai, visi tie žygiai turi vesti ir veda darbininkų klasę prie proletarinės revoliucijos. „Visa tai,“ sako Kominternas, „greitina ir greitins išsivystymą pasaulinės socialistinės revoliucijos.“ Tai yra prisiruošimas prie revoliucijos. „Sudarymas bendro fronto darbininkų klasės—tai sprendžiamasis grandinys priuošimui dirbančiųjų prie būsimų didelių antros eilės pro-

letarinių revoliucijų mūšių." Toliau skaitome rezoliucijoje: "Kovoje už apgynimą buržuaziniai-demokratiniai laisvių ir darbininkų užkariavimų prieš fašizmą, kovoje už nuvertimą fašizmo diktatūros revoliucinis proletariatas ruošia savo spēkas, sutvirtina kovingus ryšius su savo talkininkais ir veda kovą linkui užkariavimo tikrosios dirbančiųjų demokratiškos—Sovietų galios."

Septintas Kongresas visu griežtumu pasisakė už darbo unių vienybę—už vienybę revoliucinių unių su reformistinėmis uniomis. Kongresas pareiškė:

"Komunistai griežtai stovi už atsteigimą darbo unių vienybės kiekvienoje šalyje ir tarpautine plotme; už bendras klases darbo unių, kaip vieną iš svarbiausių atspirčių darbininkų klases prieš kapitalo ir fašizmo puolimą..."

Šitas svarbus Septinto Kongreso nutarimas jau energingai pravedamas gyveniman. Francijoje darbo unių jau susivienijo. Jungtinės Valstijose taip pat jau beveik visos revoliucinės unių prijungtos prie senųjų unių. Daromi žygiai linkui suvienijimo Raudonųjų Darbo Unių Internacionalo su Amsterdamo Darbo Unių Internacionalu.

Po beveik dvidešimties metų viešųjų kovų ir pasidalinimo darbininkų klases, išaušta, prasideda nauja gadynė—gadynė darbininkų klases apsievienijimo! Štai ką pabrėžė Septintas Pasaulinis Kongresas. Kongresas pasisakė už organinę vienybę ne tik darbo unių, ne tik proletariato ekonominių kovų arenoje, bet taip pat politinėje arenoje, būtent, **už organinę vienybę socialistų ir komunistų.** Prie to darbininkų klases turi eiti, prie to eina.

Niekas jos nesulaikys. Komunistų ir socialistų bendras frontas turės pristiegti prie pilnos vienybės vienoje revoliucinėje partijoje. **"Tik apjungimas proletariato į vieną masinę politinę partiją užtikrins jo pergalę kovoje prieš fašizmą ir kapitalo galią, už proletariato diktatūrą ir Sovietų galią,"** skaitome Kongreso rezoliucijoje.

Kokia ta apjungta revoliucinė partija turėtų būti ir kokiais principais pasiremti? Į šitą klausimą Kongrese atsakė drg. Pieck varde Kominterno Pild. Komiteto: "Tikra suvienyta partija gali gimti tiktaip pamatu pamatinės vienybės programoje, strategijoje ir taktikoje. Socialdemokratijos programa ir taktika nubankrutavo. Komunistų Internacionalo programa, strategija ir taktika išlaikė kiekvieną kvotimą. Tuo būdu mes turime kovoti už suvienijimą visų revoliucinių spēkų pagrindu mūsų programos, strategijos ir taktikos... Mes siūlome visoms proletariato revoliucinėms spēkoms vienybę apvienioj revoliucinėje partijoje pamatais išbandytų teorinių doktrinų Markso ir Lenino."

Ką daryti tokioj Vokietijoje bei Italijoje, Lietuvoj bei Lenkijoje, kur fašistai suvaro darbininkus į savo kontroliuojamas organizacijas? Tai be galo svarbus klausimas. "Komunistai privalo įeiti į visas masines fašistines organizacijas, turinčias monopoliją legalizavimo toje šalyje," nutarė Septintas Kongresas, ir "išnaudoti net mažiausią legališką ir pusiaulegališką progą veikimui jose, kad išstacius masių reikalus tose organizacijose prieš fašizmo politiką ir kad griovus jo masinį pamatą."

Kaip Mes Lietuviai Pravesime Septinto Kongreso Tarimus

Septinto Kongreso dvasia ir priimta taktika jau pasiekė ir išjudino plačias darbo mases. Ji jau pasiekė ir lietuvių revoliucinius darbininkus.

Visųpirma mums reikia pilnai suprasti Septinto Kongreso tarimus ir jais apsiginkluoti. Šiame straipsnyje tik paviršutiniai galėjome apibūdinti svarbesnius Kongreso darbus. Būtinai reikia skaityti ir net studijuoti Komunistų rezoliucijas, kurias Lietuvių Komunistų Centro Biuras yra išleides brošiūros formoje **"Komunistų Programa Prašalinimui Karų ir Fašizmo."**

Paskui, apsiginklavę tuo žinojimu, turime aktyviai dalyvauti pravedime gyveniman Kongreso tarimų. Tai yra, turime visuose miestuose, kur tik randasi lietuvių, darbuotis sudaryme bendro fronto prieš karą ir fašizmą, už padėjimą Lietuvos žmonėms laimėti civilės laisves. Darbas jau pradėtas. Kaikur jau atlaikyta masinės konferencijos, įtraukta daug masinių organizacijų, sutverti lokaliniai veikimo komitetai. Bet reikia daugiau drąsos ir energijos. Tūkstančiai ir tūkstančiai lietuvių darbininkų, organizuotų į įvairiausias lokalias organizacijas ir draugijas, tebėra įtakoję kunigijos, kuri, kaip tokia, priešinga darbininkų kovoms ir laimėjimams.

Laimėti gi kovai tuos darbininkus mes turime ir galime. Komunistų Internacionalo Septintas Pasaulinis Kongresas ne tik davė darbininkų klasei programą kovai prieš karą ir fašizmą, bet taip pat klasiniais sąmone ingiems darbininkams parodė kelią, kuriuomi jie turi eiti ir pasiekti tuos savo brolius, kurie tebėra savo priešų dvasinėj vergijoje.

Valstiečių Judėjimas Lietuvoje

A. BERŽAS

Šių metų rugpjūčio mėn. antrąją pusę iškilo Lietuvoje platus valstiečių judėjimas, apėmęs buv. Suvalkų guberniją, buv. Vilniaus gub., esančią Lietuvos ribose, ir kai kurias Kaukazo apylinkes.

Kokios priežastys išaukė valstiečių judėjimą, — į šitą klausimą atsako bent trumpa apžvalga tos padėties, kurioje randasi Lietuvos kaimas.

Siaučiantis ekonominis krizis ypač skaudžiai palietė Lietuvos kaimą. Susiaurėjus vidujinei rinkai dėl vis augančio darbo masių nubiednėjimo, Lietuvos žemės ūkis nuo senai yra jau labai priklausomas nuo užsienio rinkų. Gi siaučiantis pasaulinis agrarinis krizis tuo būdu dar labiau gilino agrarinį krizį Lietuvoje. Nenuostabu užtai, kad Lietuvos fašistai grumdami su krizių visus jo sunkumus rūpinosi užversti ant plačiųjų darbo masių ir ant valstiečių masių atskirai paėmus. Lietuvos kaimas fašistams viešpataujant atsidūrė neišbendramoj sunkioj padėtyj. Lietuvos fašistai kasmet didino mokesčius valstiečiams. Paskutiniu laiku licitacijos apėmė ištisus kaimus. Skolos apėmė visus valstiečių sluoksnius, dargi plačius buožių sluoksnius. Žirkles tarp žemės ūkio produktų ir pramonės dirbinių kainų darėsi vis didesnės ir didesnės. Ant to pagrindo sustiprėjo įvairios monopolistinės kapitalistų sąjungos, kurios pigiai supirkinėdamos žemės ūkio produktus pardavdavo juos brangiai miesto gyventojams. Tos premijos, kurios buvo valdžios išdo primokamos eksportuojamoms prekėms, tekdavo buožėms ir dvarininkams, kad

šių sluoksnių asmenyje turėti stipresnį ramstį kaime. Kartu su tuo fašistai tvarkė žemės ūkį tokiu būdu, kad seniau vestą žemės ūkio reformą visiškai panaikinti. Paskutiniaisiais metais daugelyj vietų buvo vejami iš ūkių seniau gavę žemės naujakūriai valstiečiai. Ir greta to darbo valstiečių sąskaiton augo buožių ir dvarininkų ūkiai, kurių norma buvo padidinta nuo 80 iki 150 ha. Darbo valstiečių sąskaiton fašistai duodavo daugeliui dvarininkų pinigų ar miškų už nusavintas jų žemes revoliucijos periodo metais. Prie šito viešpataujančio darbo valstiečių vargo ir skurdo prisideda ir siaučianti fašistų sauvalė, kuri atėmė iš valstiečių teisę laisvai rinkti dargi savivaldybes ir seniūnus. 1934 m. gale įvykusieji savivaldybių "rinkimai" ryškiausiai visiems parodė, kad kaime sunkia našta slėgia fašistinis batas, neduodantis valstiečiui laisvai tarti savo žodį.

Esant tokiai padėčiai kaime Lietuvos komunistų partija stiprina savo darbą kaime. Š. m. kovo mėn. mūsų partija išstojo su ištisia liaudies kovos platforma, kurioj žymią vietą užėmė darbo valstiečių reikalai. Toj platformoj buvo išdėstyti valstiečių reikalavimai, partijos keliami per keletą paskutiniųjų metų. Toj platformoj komunistai šaukė darbo valstiečius savo kovoj reikalaut, kad kaimo biednuomenė būtų paliuosuota nuo visų mokesčių, kad vidutinio kaimo mokesčiai būtų bent pusiau sumažinti ir kad visi darbo valstiečiai būtų paliuosuoti nuo visokių skolų bankams ir visokiems lupikams, arba bent,

kad skolų gražinimas bankams ir visokiems lupikams būtų atidėtas bent 5 metams su paliuosavimu nuo nuošimčių už skolas. Toliau komunistai reikalavo, kad visai kaimo biednuomenė būtų duotos visokios pašalpos pinigais, sėklomis, mišku arba bent ilgalaikė paskola be nuošimčių. Buvo reikalaujama taipogi pakelti kainas už valstiečių produktus monopolistinių kapitalistinių tarpininkų sąskaiton. Komunistai kvietė kovą dėl aukščiau minėtų reikalavimų risti su kova dėl žemės, kuri turi būt iš dvarininkų ir visų turtuolių atimta darbo žmonių naudai. Be to, komunistai toj platformoj išklė ir naujus reikalavimus. Jie kvietė plačiuosius valstiečių sluoksnius pakelti kovą dėl demokratinių laisvių, dėl fašistinių savivaldybių paleidimo ir jų išrinkimo demokratiniiais pamatais, dėl sušaukimo seimo demokratiniu keliu. Ton kovon komunistai kvietė ir liaudininkų partijos narius, ir jaunimo sąjungą, ir kitų kaimo organizacijų valstiečius, sudarant vieningą liaudies frontą prieš fašistų smauginą ir jų sauvalę.

Šitas kompartijos drąsus kreipimasis į valstiečių mases ir šaukimas jų kovoti dėl savo opiųjų ekonominių ir politinių reikalavimų, rado plataus atgarsio valstiečių masėse. Tuo laiku, kai visos opozicinės partijos nedrįso viešai kelti kovos balso dėl demokratinių laisvių, mūsų partijos iškelta ekonominių ir politinių reikalavimų programa žymiai prisidėjo prie to, kad išjudinti valstiečius aktingesnei kovai. Ryšėj su tuo, čia reikia pažymėti vieną reikšmingą faktą — tai pasaulinį lietuvių

kongresą Kaune, įvykusį rugpjūčio mėn. viduryj. Tas kongresas fašistų buvo šaukiamas tam, kad padalintų pasaulio lietuvių akys ta žiauriu vidurinio režimą, kurį jie yra įvedę, kad po priedanga tautinės vienybės atitrauktų Lietuvos darbo mases nuo kovos prieš fašistų diktatūrą. Šių pasistatytų tikslų fašistams nepavyko atsiekti. Ryšį su tuo kongresu išėjo aikštėn tas, kas seniai buvo pasislėpęs Lietuvos darbo masių širdyse. Lietuvos darbo žmonės, darbininkai, valstiečiai, inteligentija drąsiai kreipėsi į kongreso priešfašistinius atstovus keldami balsą kovos dėl demokratinio laisvųjų ir dėl šviesios rytojaus. Lietuvos darbo žmonės sukruto, siųsdami kongresan rezoliucijas ir savo atstovus, kad viešai keltų kovos balsą dėl savo ekonominių ir politinių reikalavimų. Šitas darbo masių pasireiškęs atakingumas rodė, kad bręsta smarkesnis antifašistinis judėjimas, kuris ilgai turės priimti aštresnes formas.

Valstiečių judėjimas prasidėjo antrojo rugpjūčio pusėj Suvalkijoje — Mariampolės-Prienų-Veiverių-Garliavos apylinkėse. Čia reikia pažymėti, kad bendrai paėmus Suvalkijoje, po to kai 1919-1921 m. revoliucinio judėjimo buvo buržuazinės valdžios išdraskyti stambūs dvirai, didelį vaidmenį vaidina buožės. Suvalkija — tai turtinčiausias Lietuvos žemės ūkio kraštas, į kurį fašistai kreipė didelio dėmesio, kad užtikrintus sau tvirtą ramstį buožių asmenų. Tas ir reikšminga, kad viešai nepasitenkinimą pareiškė tas kraštas, kurio ūkis palyginamai aukščiau stovi už kitas Lietuvos vietas. Tačiau iš šito buožių vyravimo Suvalkijoje seka ir tas, kad čia ir klasiniai santikiai tarp buožių ir darbo valstiečių yra žymiai išsivystę, kas darė įtakos į visą prasidėjusį judėjimą. Taigi, prasidėjo

judėjimas Suvalkijoje, bet jis tuojau persimetė į kitas artimiausias vietas, jau daug biednesnes, — Butrimonis, Alytų (tai buvusios Vilniaus gub. dalis), o po to valstiečių judėjimas netrukus pasiekė ir Kauną — Jonavą, Panemunę (žemyn nuo Kauno), pagaliau tam tikro nepasitenkinimo valstiečiai pradėjo reikšti ir Šiaurės Lietuvoj, bet šitose visose vietose dėka to, kad fašistai pradėjo taikyti teroro priemones, kartu apgaudinėdami valstiečius, kad Suvalkijos valstiečiai esą jau nutilo, šitose vietose valstiečių judėjimas, išskyrus Jonavą, neišsiliojo į aštresnes formas.

Valstiečių judėjimas prasidėjo gaivaliniai. Jau per visą vasarą pasireiškėdavo Suvalkijoje didelio nepasitenkinimo, viešai buvo kalbama apie tai, kad kaimas atsідūrė neišbrendamaj padėtyj. Kartu su tuo buvo keliami ir įvairūs ekonominiai reikalavimai. Be abejo, kompartijos šaukimas valstiečius kovoti turėjo didelės reikšmės tam, kad pagaliau valstiečiai pradėtų atvirą kovą dėl savo reikalų. Tai rodo ir tas, kad dar iki valstiečių judėjimo prasidėjimo fašistai pradėjo plačius komunistų ir kairesnių valstiečių areštus. Čia įdomu pažymėti atsišaukimą, kurį dar liepos mėn. išleido "Lietuvos ūkininkų, darbininkų ir visuomenės vykdomasis komitetas." Išleidimo vieta pažymėta Perloja, bet mūsų daviniai jo sustatyme dalyvavo Prienų valstiečiai. Charakteringa, kad nepartiniai valstiečiai sustatydami atsišaukimą pasikvietė į pagelbą ir vietinius kaimo komunistus. Šitas vykdomasis komitetas savo atsišaukime, nukreiptame į "Brolius Lietuvos ūkininkus ir darbininkus," sako, kad svarbiausia Lietuvos kaimo nuopelnais buvo atgauta ir išlaikyta Lietuvos nepriklausomybė, bet "dabar virto kita gadinė, ūki-

ninkai bei žemės darbininkai liko visai paniekinti ir nieko nesuprantą. Tik žiūrима, kad ap rūpinus policija, kuri labiausiai šiam laike patikima. Ka policija pasako, tai ir šventa." Toliau atsišaukimas sako, kad kaimo siurbėlės — tai "kapitalistinės akcinės bendrovės," kurios plėšia valstiečius, ir visoki valstybės izdo eikvotojai. "Šie žmonės yra rusų carizmo trupiniai," kurių obalsis "imk ir lupk." Po to atsišaukimas nurodo į pamatines žemės ūkio produktų kainas, į skolas, dalis ir mokesčius, kas vargina ūkininkus. "Mūsų diedukai, — rašo atsišaukimas, — okupaciją, baudžiavos jungą šiaip taip išnešė, o savųjų spaudžiami jau negali toliau kesti." Atsišaukimas toliau kviečia valstiečius: "Ūkininkas, darbininkas, negalėdamas pakelti nepakeliamos naštos, atsisako remti vyriausybę ekonominiai ir politiniai. Nemoka mokesčių nei skolų jokių, išskyrus asmenines skolas. Neperka parduodamų iš varžytinių ir neleidžia nesusipratėliams pirkti, kol bus sutvarkyta politiniai ir ekonominiai santikiai vyriausybės su piliečiais." Atsišaukimas baigiasi konkrečių valstiečių ir darbininkų kvietimu:

"Broliai ūkininkai ir darbininkai, šiandien mus jau vargas verčia vienytis, tad vienas už visus, visi už vieną. Nes tikrai vienybėj galybė, vienybėje mes laimėsime, nes mūsų pusėje tiesa ir vardan šventos žmonijos tiesos mes skelbiam *streiką* nuo 20 rugpjūčio iki 20 rugsėjo. Per tą laiką turi būti sustabdytas bet koks pristatymas ūkiškų produktų į miestus, pieninėms ir kitur. *Nevykdantieji bus skaudžiai baudžiami.*"

Šitas atsišaukimas, nors ne be patriotinių ir siaurai cehinių valstietiškų priemonių, puikiausiai kalba už tai, kad streiko paruošime atakingiausiai veikė darbo valstiečiai, rūpinda-

miesi savo spėkas sujungti su darbininkais. Šiame atsišaukime nėra paliesti buožių ir valstiečių santikiai, kas išsiaiškina tuo, kad ir plačiuose buožių sluogsnuose augo nepasitenkinimas fašistų vedama politika ir jie dargi aktینگai tą nepasitenkinimą reiškė. Be to, šitas atsišaukimas sako už tai, kad kaimui nebuvo svetimi ir politiniai reikalavimai, keliami prieš fašistinį režimą Lietuvoje.

Prie streiko iššaukimo žymiai prisidėjo ir liaudininkų partijos žemumos arčiau surištos su darbo valstiečiais. Tačiau prie streiko iššaukimo prisidėjo ir platūs buožių sluogsniai, be to, organizuoti dargi tautininkų fašistų "Ūkininkų vienybė." Suvalkijos buožės jau seniau šaukė, kad valdžia rūpinasi tiktai pramone, nekreipdama dėmesio kaimui. Buožės taipgi skundėsi, kad juos išnaudoja monopolistinės kapitalistinės sąjungos, kurias ugdanti valdžia. Bet aišku, kad buožės tiktai galėjo pasinaudoti pasireiškusiu viešu darbo valstiečių nepasitenkinimu, kad pastatyti ir savo buožiškus reikalavimus ir tuo pagązdinti fašistų valdžią, kad ji daugiau rūpintųsi kaimu. Apie tai kalba ir "Ūkininkų vienybės" bažnyjimas, kad ne ji pradėjusi streiką, o opozicinės partijos, apie tai kalba ir tas, kad judėjimui išsiplėtus buožės savo masę tuojau pasitraukė, nors toli gražu ne visur aktینگai rėmė valdžią.

Augantį valstiečių nepasitenkinimą rūpinosi išnaudoti ir voldemarininkai. Dar vasaros metu voldemarininkai platino valstiečių tarpe nusistatymą, kad kaimas esą turi kovoti prieš miestą. Ypač stipriai voldemarininkai veikė Vokietijos pasienyje. Šie atvirai Hitlerio agentai aiškino, kad esą del blogų santykių su Vokietija pareina visos negerovės kaime, kad reikia tiktai susijungti su Vokietii-

ja, ir viskas būsia gerai. Aišku, kad valstiečių tarpe, kurie dar gyvai prisimena vokiečių žiaurios okupacijos metus, šita voldemarininkų agitacija negalėjo rasti kiek platesnės dirvos, nebent kai kuriuose buožių sluogsnuose. Tuo būdu nors voldemarininkai kaikur ir buvo prisidėję prie streiko iššaukimo, bet jų obalsiai valstiečių nebuvo priimti, ir jie pagaliau nuo valstiečių judėjimo liko atstumti.

Kokie reikalavimai ir obalsiai buvo valstiečių judėjimo iškelti? Svarbiausias reikalavimas, kuris vyravo visame valstiečių streike, buvo reikalavimas pakelti kainas žemės ūkio produktams. Be šito pagrindinio reikalavimo dar buvo keliama ir visa eilė kitų. Suvalkijos valstiečių streiko komiteto išleista me atsišaukime be ko kita, pažymėti tokie reikalavimai: "Sumažinti 50% mokesčius valstiečiams ir atleisti nuo mokesčių biedniokus; atidėti 5 metams skolų mokėjimą be jokių procentų; panaikinti žemės banko pabaudas už praleistų terminus; atpiginti pramonės gaminių kainas; uždrausti pardavinėti ūkius iš varžytinių už skolas ir mokesčius; aprūpinti uolatinu darbu išvaržytus valstiečius ir kaimo bedarbius; reikalui esant leisti nemokamai naudotis valstiečiams valdiškais miškais." Barzdų valščiaus krivulės sueigoj valstiečiai jau konkrečiai nutarė: nemokėti žemės mokesčių, nemokėti skolų ir nuošimčių skolų, atsisakyti nuo priverstino kelių taisymo. Dambavos krivulių sueigoj valstiečiai atsiskakė primti ir pasirašyti naują bekonų tvarką. Visi valstiečiai keliami reikalavimai faktinai buvo kompartijos organizacijų senai keliami reikalavimai. Už tatau ir fašistų oficiozas "Lietuvos Aidas" rašė, kad tie reikalavimai yra komunistiniai reikalavimai, kartu pažymėdamas, kad "tais reikalavimais

apimti kone visi opiausi dabar mūsų kaimo reikalai". Tačiau valstiečiai statė ne vien savo ekonominius reikalavimus. Valstiečiams ne mažiau buvo opūs ir politiniai reikalai. Augščiau minėtame Suvalkijos valstiečių streike komiteto atsišaukime yra iškeltas "demokratiškai renkamų savivaldybių ir seimo" reikalavimas. Štai "Lietuvos Aido" korespondentas iš Alytaus rašo, kad Butrimonių apylinkėj valstiečiai susidūrė su policija ėmė "reikalauti, kad tuojau būtų Lietuvoje darbininkų seimas". Ir daugelyj kitų vietų valstiečių buvo keliami demokratinų laisvių reikalavimai. Kaikur valstiečiai reikalavo paleisti politinius kalinius. O kai kuriose vietose valstiečiai ir staciai nustojo klausyti vyriausybės įsakymų. Taip Dambavos krivulių sueigoj valstiečiai atsiskakė pasirašyti po komendantoto nutarimu, kuriame buvo valstiečiai grasinami, kad už ėjimą prieš valdžią jie būsia atiduodami karo lauko teisams. Kaikuriose vietose valstiečiai atvirai kalbėjo, kad reikia versiti fašistų valdžią. Tačiau del nepakankamo įvertinimo valstiečių judėjimo iš mūsų partorganizacijų pusės nebuvo konkrečiai pastatyta, kad reikia eiti prie fašistų valdžios nuvertimo ir šaukti kovoti del anti-fašistinės vyriausybės užkariavimo.

Valstiečių judėjimas daugelyje vietų priimdavo labai aštrias formas. Apie tai ryškiai sako visa eilė stambesnių invykų, apie kuriuos mes gavome smulkesnių žinių iš Lietuvos. Valstiečiai ant kelių ištatydavo pikietus ir tikrindavo ar neveža kas nors produktų į miestą. Jei kas produktus veža, tuos grąžina atgal, o jei geruoju neklauso, tai ir apkulia. Vienas sunkvežimis su maisto krovniais matyt policijos buvo pasiūstas,

nes jį sulaukius tuojau pasirodė raitoji policija. Įvyko susirėmimas su policija, kurio pasėkoj buvo sužeistų ir apie 30 valstiečių areštuotų. Tiesa, valdžia ir geroju rūpinosi nutildinti valstiečius, bet tas jiems nepavykdavo. Tuo labiau tuomet fašistai imdavosi prievartos.

Kitoj vietoj—*Butrimonyse*—27 rugpjūčio apie 600 valstiečių suvažiavo į turgų. Prasi-dėjo mitingas. Kai policija bandė kalbėtojams neduot kalbėt, tai valstiečiai botagais ir lazdomis nuramino policiją. Tuomet atvyko policijos rezervas dviejuose autobusuose, kuris pradėjo į viršų šaudyti. Bet dar bevažiuojant jiems valstiečiai vieną autobusą apvertė, kitą sulaužė, o policiją, apsiginklavusią revolveriais ir šautuvais pradėjo nuginkluoti. Sulig dar nepatikrintomis žiniomis, du policininkai buvo užmušti—vienas vietoj, o kitas ant rytojaus mirė.

Virbalio apylinkėj valstiečių susirinkimus mėgino policija sukludinti, tačiau vienur valstiečiai policiją išvijo, kitur atvykusius į susirinkimus policininkus valstiečiai neišleido tol, kol nebuvo baigtas susirinkimas.

Bet ypač svarbus valstiečių išstojimas buvo *Prienuose* rugpjūčio 25 d. Čia, kai valdžios agentams apgaulės keliu pavyko nuimti nuo sargybų pikietininkus, valstiečiai smarkiai pasipiktino. Suvažiavo į miestą apie 3,000 valstiečių. Išstojo nemaža kalbėtojų, tarp jų ir komunistų. Mitingan atėjo apskrities viršininkas su policijos būriu. Jie užsimojo areštuoti kalbėtojus. Bet minia užsistojo ir šaukė: "Jūs čia dabar ne ponai; jeigu norite—klausykite, bet nedrįskite paliesti kalbėtojų". Kalbė-

tojai vienas po kito dėstė savo reikalavimus ir šaukė valstiečius kovoti dėl jų, kol jie laimės. Išstojus kalbėti apskrities viršininkui ir pradėjus jam šmeižti valstiečių judėjimą, jis buvo minios apšvilptas. Į viršininko kvietimą vyti komunistus iš savo tarpo, valstiečiai atsakė, kad jeigu yra tokie žmonės, kurie jais rūpinasi, tai juos reikia tik sveikinti. O kada valstiečių buvo išrinkta delegacija tartis su apskrities viršininku, tai visa minia lydėjo ją ir saugojo, kad jos neareštuotų. Ir nežiūrint, kad viršininkas tyčia ilgai tęsė derbąs, valstiečiai nesiskirstė. Ir tik po to, kai valstiečių minios pareikalauta delegacija, nesusitarus su viršininku, grįžo, valstiečiai pradėjo skirstytis namon. Po to policija nak-tį areštavo delegacijos narius ir kitus aktingesnius pasireiškusiųs valstiečius. Tas iššaukė naują paastrėjimo bangą ir nepasitenkinimą. Valstiečiai organizavo būrius eiti atimti areštuotuosius. Tada iš Kauno buvo atsiųsti pagalbon stiprūs policijos ir žvalgybos būriai, apsiginklavę šautuvais, bombomis ir ašarinėmis bombomis. Įvyko kruvinas susirėmimas. Valstiečių būriai į policijos šaudymus atsakė akmenimis ir šaudymais, sudaužė keletą sunkvežimių. Dar nepilnomis žiniomis, per tą susirėmimą 5 valstiečiai ir 3 policininkai buvo užmušti ir daugelis iš abiejų pusių buvo sužeista. Tačiau valstiečiai paėmė viršų ir privertė policiją, pametus viską, bėgti. Tuo metu iš Prienų vežė autobusą į Kauną areštuotuosius. Valstiečiai užpuolė, sudaužė autobusą ir atėmė tuos areštuotuosius. Tada fašistų valdžia, nedrįsdama siųsti kariuomenės, pasiuntė į tą vietą policijos mokyklą ir re-

zervų su kulkosvaidžiais. Valstiečiai pasitraukė prieš tokią jėgą, bet jie tuojau metė obalsį ardyt telefonus, tiltus, statyti barikadas. Dargi fašistų valdžia negalėjo nutylėti apie šį kruviną susirėmimą. Oficiale telegrama agentūra skelbė: "Agitatorių kurstoma minia, prie kurios prisiplakė komunistai... pasipriešino negausiai vietos policijai. Tokio pasipriešinimo pasėka buvo apgailėtini susirėmimai su policija rugpjūčio 27 d. Prienuose, *Butrimonyse* ir *Veiveriuose*, kurie neapsėjo be aukų. Sunkiai sužeista keturi policininkai, o trys asmenys, iš puolusios policininkus minios, nuo gautų susirėmimo žaidų jau mirė. Be to, yra keliolika lengviau sužeista. Sukurstyta minia sudaužė ir sugadino policijos mašinas, padarydama išdui per 20,000 litų nuostolių. Atvykus į susirėmimo vietas policijos rezervams, tvarka buvo visur sugrąžinta."

Lenkų spaudos žiniomis, *Veiveriuose* valstiečiai irgi smarkiai pasipriešino policijai. Kai policijos viršininkas grąsindamas šautuvu liepė valstiečiams išsiskirstyti, vienas valstietis puolė jį ir atėmė iš jo šautuvą. Policininkas iššovė ir vietoje nudėjo valstietį. Tuo pat akimirksniu užmuštojo valstiečio sūnus puolė policininką ir nudūrė jį peiliu. Lenkų spaudos žiniomis, netoli *Balbiariškio* policija išilgai vieškelio ištatė kulkosvaidžius. Moterys apkulė policininkus ir sudaužė kulkasvaidžius. Keletas policininkų buvė šakėmis nudurti. *Butrimonyse* policininkų būrys buvo valstiečių nuginkluotas. Čia valstiečiai užėmė dargi pašta.

Tai tik keletas mums žinomų žymesnių valstiečių susirė-

minų su policija. Bet ir jie puikiausia rodo, kokia didelė neapyanta susikaupė valstiečiuose prieš fašistų valdžią.

Valstiečiai savo kovoję parodė ir didelo organizuotumo, nors toli gražu nepakankamo tokioj rimtoj kovoj. Valstiečiai, komunistų raginami, pasėkė darbininkų kovos pavyzdį. Jie įvairiose vietose streikui organizuoti ir vadovauti rinko streiko komitetus. Be to tie streiko komitetai priėmė tam tikrą liaudies fronto organų pobūdį. Jau mes minėjome apie Lietuvos ūkininkų, darbininkų ir visuomenės vykdomąjį komitetą. Streikui prasidėjus buvo susidaręs "Suvalkijos valstiečių streiko komitetas". Pastarasis savo atsišaukime kvietė valstiečius: "Visur rinkime streiko komitetus ir delegatus iš tokių valstiečių, kurie tikrai gins plačių valstiečių masių reikalus, o ne pataikaus valdžiai. Ir šitie streiko komitetai (kai kur jie buvo pavadinti vykdomaisiais komitetais) sudarė daugelyje vietų viešų rinkimų ar tai kaimų atstovų pasitarimus, konferencijas, seniūnijų susirinkimus. Streiko komitetai matyt plačiai buvo paplitę, nes ir fašistinis oficiozas sukančęs lūpas rašė apie "kažkokius 'vyriausius' ar paprastus streiko komitetus", išpėjančius valstiečius nevezti produktų į miestą.

Valstiečių streike dalyvavo ne tik kaimo biednuomenė, vidutiniškai, bet ir nemažas buožių sluogsnis. Streiką palaikė taipgi ir lauko darbininkai. Bet reikia pasakyti, kad aktingiausia judėjime dalyvavo vidutiniškai, kaimo biednuomenė ir lauko darbininkai. Ir pačiame streike, jie valstiečiams tekdavo sutrukdėti produktų vežimą, tai tas daugiau-

sia liedsdavo buožes. Fašistinis oficiozas "Lietuvos Aidas" (iš 25. IX. 35) rašė: "Didesnė riaušininkų kurstytojų dalis yra ne ūkininkai. Tai įvairiausi amatininkai, darbininkai ir šiaip asmenys, kurie dažniausiai jokio turto neturi. Prie jų dedasi tik tokie ūkininkai, kurie yra tiek prasikoline, kad jų skolos prašoka turtus. Suprantama, kad šiems ūkininkams nėra ko nustoti. Del to ir jie lengvai eina 'svieto lygintojams' į talką." "Elta" pranešė tokį sąstatą sulaikytų 120 asmenų. Pagal profesijas sulaikytųjų tarpe buvo 3 batsiuviai, 5 siuvėjai, 3 dailidės, vienas aušdirbis, 28 laukų darbininkai, iš sulaikytųjų 47 neturi jokio turto. Žinoma, fašistų čia yra stipriai perdėta, nes jiems rūpėjo kiek galima labiau įrodyti, kad valstiečių judėjimas esąs tik iš šalies sukurstytas, o patys valstiečiai juo nesuinteresuoti. Tačiau nors ir šitie iškraipyti daviniai rodo, kad aktingiausiais judėjimo daviniais buvo ne turtingesnieji sluogsniai. Kas dėl buožių, tai išpradžią įsitraukė judėjiman nemežas jų sluogsnis, kuris yra skolų apimtas ir kurio ūkiai taipgi slenkia žemyn. Juk faktas, kad du buožes buvo dargi užmušti. Bet fašistai visas priemones padėjo, kad izoliuotų tuos buožes nuo judėjimo, o be to, judėjimui aštrėjant ir patys buožes pabugę pasitraukė nuo judėjimo. Bet šitas faktas rodo, kad dargi tarp buožių ir fašistų valdžios auga didelis plyšys, ir kad fašistų valdžiai vis sunkiau yra remtis savo plačiausiu ramsčiu kaime—buožija. Tačiau už vis svarbiausia tai, kad platūs vidutinių sluogsnių vis labiau pasisuka nuo fašistų valdžios. Dargi savanoriai, kurie iki šiol

sudarė platų sluogsinį, fašistų uoliai remiamą, dargi jie pačių fašistų pranešimu, plačiai įsitraukė judėjiman. Reikšminga, kad judėjiman įsitraukė ir platūs šaulių sluogsniai—šauliai, kurie fašistų buvo laikomi kovai prieš darbininkų ir valstiečių judėjimą. Daugelyj vietų šauliai su ginklu rankose išstojo prieš policiją. Idomu, ir tas, kad fašistai nedrįso siųsti prieš valstiečius kariuomenę, o kai kuriomis žiniomis, esą kareivių pulkai atsisakė eiti prieš valstiečius. Visa tai rodo, kad fašistų valdžios pozicija kaimė žymiai susilpnėjo.

Nors komunistų partija tiesioginiai ir neorganizavo valstiečių streiko, bet jam prasiidėjus vietinės komunistų organizacijos aktingai jame dalyvavo. Būtent įvairiose vietose komunistų dėka buvo priiduodama streikui daugiau ištvermingumo, organizuotumo. Mes neklystam, kada sakom, kad valstiečių judėjimo vadovime komunistų partija lošė stambiausią rolę. Tiesa, ne visose vietose buvo komunistų, ne visose vietose komunistai įsitraukė į vadovavimą, bet aišku, kad kompartija suteikė naują impulsą judėjimui. Tuojau streikui prasidėjus buvo stiprinamos vietinės komunistų organizacijos, duodama joms konkretūs nurodymai ir kartu buvo išleistas platus atsišaukimas, kuriame buvo rodomi keliai, kaip vesti toliau kovą ir kur buvo kviečiami kiti liaudies sluogsniai į solidarią kovą kartu su valstiečiais. Komunistai buvo streiko komitetų iniciatoriais ir jų aktingais dalyviais. Komunistai ypač įgavo autoriteto savo konkrečiais ir aiškiais nurodymais. Ir nežinrinti j tai, kad fašistų valdžia visą ginklo aštrumą nukreipė

prieš komunistus, valstiečiai ne-sišalino nuo komunistų vadovavimo. Komunistų autoritetas žymiai išaugo. Ir tai nežiūrint į tai, kad fašistai skleidė demagogiją, kad komunistams rūpi atimti iš valstiečių nuosavas žemes ir t.t. Komunistiniai atsišaukimai liko tuo paroliu, kuriuo valstiečiai atskirdavo valstiečių draugą nuo priešo. Buvo kel-tas tokių atsitikimų, kad kai ateidavo kalbėtojas kalbėti į valstiečius, tai pastarieji klaus-davo, ar turi lapelių. Jei atsa-kydavo, kad neturi, tai valstie-čiai sakydavo: "Jei neturi la-pelių, tai ką mes galim žinoti, kas tu toks". Tai rodo, kad kompartijos darbu dirva kai-me yra labai gera, ir kad darba kaime reikia daug labiau su-stiprint, kaip iki šiol jis buvo, tuo labiau, kad kairiosios parti-nės organizacijos judėjimo me-tu nestovėjo reikiamoj augštu-moj, o kai kur komunistai vi-lkosi valstiečių judėjimo uode-goj.

Valstiečių judėjimo metu žy-miai buvo pažengta pirmyn del plataus priešfašistinio liaudies fronto sudarymo. Valstiečių streikui prasidėjus komunistai plačiai šaukė sudaryti liaudies frontą.

Valstiečių streikui prasidėjus LKP CK savo atsišaukime taip rašė: "Lietuvos komunistų par-tijos Centro komitetas siūlo valstiečių liaudininkų sąjungos, socialdemokratų partijos ir sio-nistų socialistų partijos Centro komitetams, tų partijų vietie-noms organizacijoms ir nariams sudaryt platų liaudies frontą kovai del valstiečių judėjimo palaikymo ir jo išplėtimo. Lie-tuvos komunistų partijos Cent-ro komitetas įpareigoja visas komunistų organizacijas bei kuopeles tučiuojau kreiptis į liaudininkų, socialdemokratų ir sionistų socialistų vietines orga-nizacijas ir į jų narius su pasi-ūlymu kurt bendrus komitetus

kilusiam valstiečių judėjimui palaikyti ir stiprinti."

Streiko komitetai tai buvo plataus priešfašistinio liaudies fronto užuomazga. Į streiko ar vykdomuosius komitetus buvo išrenkami ir komunistai, ir valstiečiai liaudininkai, ir aktin-gesni nepartiniai valstiečiai ir darbininkai, dargi pasitaikind-avo išrinkti valstiečių ir iš tauti-ninkų organizacijų (tarp kitko du nužudytieji Veiveriuos buo-žės buvo tautininkų partijos žmonės). Ypač aktिंगai valstie-čių judėjime dalyvavo valstie-čiai liaudininkai, o kai ku-riose vietose ir socialdemokra-tai, kur yra jų organizacijos ar pavieniai nariai. Aktिंगiausiai iš jų dalyvavo Lietuvos jaunio-mo sąjungos nariai, o kai kur įsitraukė dargi tautininkų jau-nimo pavieniai nariai.

Miestų darbininkų prijauti-mas valstiečių judėjimui buvo labai didelis. Bet bendrai pa-ėmus darbininkai neišsijudino į aktingą kovą, kad parent valstiečių vedamą kovą. LKP or-ganizacijos tučiuojau kreipėsi į darbininkus parenti valstiečius. Bet tiktai Kaune pasiektą šiek tiek didesnių rezultatų. Kaune į protestus prieš fašistų terorą link valstiečių, kartu keliant savo ir bendrus su valstiečiais ekonominius reikalavimus, įsitraukė tiktai virš 1,000 darbi-ninkų iš didesnių įmonių. Kiek reikšmingesnis buvo Kauno-Babų plento darbininkų strei-kas, prieš kurį valdžia pasiuntė kulkasvaizdžius. Be to įsitraukė į kovą ir visa eilė mažesnių įmonių darbininkų. Tačiau nors darbininkų subruzdimas buvo nemažas, bet kiek didesnės reikšmės jis neturėjo. Aišku, kad šitame visiškai nepakankame darbininkų įsitraukime į judė-jimą glūdi svarbiausia priežas-tis viso valstiečių judėjimo silp-numo. Darbininkų išstojimas būtų padėjęs plačiau ir giliau išvystyti valstiečių judėjimą.

Valstiečių judėjimo rezultate fašistai priversti buvo paten-kint kaikuriuos valstiečių rei-ka-lavimus. Fašistai dabar pa-kelė kainas pamatiniams žemės ūkio produktams, žada atpigint kainas kaikuriems pramonės iš-dirbiniams, išleido palengvinan-čius įstatymus del skoly, del be-konų pristatymo ir k. Fašistai kartu priversti buvo padaryt ir pakeitimus valdžioje. Iš kitos pusės, fašistai pradėjo aštrų terorą prieš valstiečių mases. Dar judėjimo metu buvo pa-skelbta apie karo laukų teis-mus, kurie turės teisti pasiprie-šinčius valdžiai asmenis. Bet judėjimo metu nedrįso to im-tis. Dabar skrajoja po kaimus policijos ir žvalgybos bū-riai, kurie areštuoja ne tik ko-munistus, bet ir liaudininkus ir šiaip aktingesnius valstiečius. Tuo labiau fašistai sėlsta, kad dar vienur kitur pasikartoja valstiečių susidūrimai su poli-cija. Toliau, fašistai nugin-kuoja savo buvusią ištikimą or-ganizaciją šaulių sąjungą ir kartu joje įveda naujus suvar-žymus, karinę discipliną, taip-gi joje įvedami baudimai sulig kariuomenės įstatais. Be to, fa-sistų valdžia uždarė visą eilę organizacijų, jų skaičiuje ir Kauno socialdemokratų partijos skyrius.

Valstiečių judėjimas Lietuvoj įgavo didelės politinės reikšmės. Tuo labiau jis paveikė į visą ša-lį, kad jame drąsiai buvo kelia-mi reikalavimai demokratinų laisvių, kad jame buvo keliamas balsas prieš fašizmo režimą. Tuo labiau reikšmingas yra valstiečių judėjimas, kad jame kū-rėsi platus antifašistinis liau-dies frontas. Valstiečių judėji-mo išdavojo bendro darbininkų fronto ir liaudies fronto suda-rymas žymiai pasistūmėjo pir-myn. Valstiečių judėjimas pa-rodė, kad auga šalį antifašisti-nės jėgos, kurios ilgainiui turės nuversti fašistų diktatūrą.

Sovietų Sąjunga po 18-kos Metų

D. M. ŠOLOMSKAS

Lapkričio 7 dieną sukako 18 metų Sovietų valdžios gyvavimo buvusioje Rusijoje. Sovietų Sąjungos draugai ir priešai negalėjo ir negali linkyti to fakto šaltai atsinešti. Kiekvienai tautai, kiekvienas Sovietų pasisiekimas budavojime socializmo drąsina ir akstina kapitalistinių šalių proletariata, varginguosius valstiečius, inteligentiją, visus kapitalo išnaudojamus ir kovą už pasiluosavimą. Kiekvienas Sovietų pasisiekimas iššaukia reakcionierių ir kapitalistinės tvarkos šalininkų, išnaudotojų ir visų darbo žmonių ir kolonijalių vergų prispaudėjų baimę ir neapykantą prieš Sovietus.

Milžiniška Šalis

Sovietų Sąjunga yra milžiniška šalis, ji užima daugiau, kaip vieną šeštadalį viso pasaulio sausžemio. Sovietų Sąjunga užima 8,144,228 keturkampės mylias arba 21,352,572 keturkampių kilometrų plotį. Tokios didelės prie daiktų kitos šalies pasaulyje nėra.

Sausio 1 dieną, 1934 metais, Sovietų Sąjunga turėjo 168,000,000 gyventojų. Kiekvienais metais jos gyventojų kiekis padaugėjo kokiais 4,000,000.

Sovietų Sąjungoje yra virš 100 skirtingų tautų ir tautelių. Jos visos turi savo tautinę ir kultūrinę laisvę. Ukrainoje yra pamatinė ukrainų kalba mokyklose ir visame gyvenime. Gruzijoje — gruziška, Baškirijoje — baškiriška ir tt.

Sovietų Sąjungą sudaro 7 didelės atskiros respublikos, 16 autonominių respublikų, 18 autonominių sričių ir 17 autonominių distriktų. Sovietų Sąjun-

ga ir yra laisvų, nepriugulmingų tautų sąjunga.

Jos Turtai

Sovietų Sąjungoje yra visko, ko tik žmonijai reikia. Ji turtinga auksu, anglimi, žibalu, giriomis, platinu, geležimi ir kitokiais gamtiniais turtais.

Pagal 1932 metų apskaitliavimus, ten yra žemėje, metriškais tonais saikuojant:

Anglies ..	1,113,700,000,000
Geležies	8,654,000,000
Vario	13,696,000
Švino	3,120,000
Zinko	6,593,000
Mangano	588,000,000
Aliejaus	3,000,000,000

Jei būtų išvystyta vandens pajėga, tai galėtų suteikti 65,000,000 arklių jėgą elektros stotims.

Gamyba	1913	1934 metais.
Anglies pagamino	29,040,000	93,500,000 tonų
Aliejaus	9,234,100	25,600,000 tonų
Čigūno (špižo)	4,216,000	10,500,000 tonų
Traktorių		98,500 štukų
Elektros į metus	200,000,000 val.	20,200,000,000 val.-kw.
Mokyklų buvo	106,400	167,254
Vaičių mokyklų	7,235,988	21,813,000
Augš. mokyklų	631,257	3,634,000 studentų
Laikraščių	680	6,700
Laikr. cirkuliacija	2,500,000	38,000,000 kopijų
Pieno pagamino	4,231,000	9,600,000 tonų
Roliuoto metalo	3,500,000	6,600,000 tonų
Ligoninių buvo	487	6,532
Daktarų buvo	19,785	86,377
Geležkeliai	58,549	89,900 kilomet.

Bet tai ne visi turtai. Šalis dar toli neišvystyta. Sovietų Sąjunga turi virš 200,000 žmonių, kurie dirba šalies ištyrimui. Tam tikslui tarnauja 840 tyrimo institutų su 188 savo šakomis.

Didelės Skaitlinės

Nėra reikalo čionai apsisotiti ir kalbėti apie Bolševikų Partijos įvykintą 1917 metais revoliuciją, ilgų metų piliečių karą,

kuri prieš Sovietų Respubliką vedė išnaudotojai su pagalba pasaulio imperialistų, nes tas jau daugelį kartų buvo mūsų spaudoje nušviesta.

Imperialistinis karas, paskui ilgas piliečių karas, taip buvo išdraskęs šalį, sugriovęs jos gamybą, kad tūkstančiai žmonių visai neveikė, plieno, čigūno, anglies ir kitos pamatinės gamybos šakos buvo labai nupuolę. Nuo 1921 iki 1928 metų sunkiai dirbta, kol šalies gamyba pastatyta ant prieškarinio laipsnio.

1928 metais pradėtas *Pirmas Penkerių Metų Planas*, o 1932 metais *Antras Penkerių Metų Planas*. Ant kiek dabar Sovietų Sąjungos gamyba nužengus pirmyn, kalba sekamos skaitlinės, kurias paduodame už 1913 ir 1934 metus:

Čia paduota tik keli palyginimai. Carinė Rusija neturėjo fabrikių, gaminančių automobilius, traktorius, kombainus, motorus, sudėtingas mašinas elektrą gaminti, orlaivius ir daugybę kitokių įvairiausių reikmenų. Sovietų Sąjunga tą viską turi, ji gali apseiti be kapitalistinių šalių, nes turi savo žalias medžiagas ir turi fabri-

kus pasigaminti reikmenis iš tos medžiagos. Žinoma, ji palaiiko draugiškiausius prekybos ryšius su kiekviena šalimi, nes tas duoda progos sėkmingiau budavoti socializma.

Laike Pirmo Penkerių Metų Plano Sovietų Sąjunga išsibudavo virš 5,000 įvairiausių fabriku, dirbtuvių, kasyklų ir kitų įmonių. Vien 1932 metais buvo atidaryta 3,217 naujos įmonės. 1928 metais metinė gamyba siekė 16,700,000,000 rublių vertę, o jau 1933 metais 40,173,000,000 rublių.

Milžiniškas progresas padarytas industrijoje, apšvietoje, žemės ūkyje, kultūroje, žmonių sveikatos apsaugojime, išradimuose ir daugelyje kitų šakų. Daugelis davinii buvo paduota šių metų "Šviesos" No. 1.

Žmonių Būvio Gerinimas

Pamatiniai faktoriai Sovietų Sąjungoje yra šieji: industrijos pajėgos nuolat didinamos, jos suteikia vis daugiau produktų; daugiau žemės apsejama ir daugiau javų suimama nuo tokio pat žemės ploto, nes ji geriau apdirbama, prižiūrima; gyvenimo reikmenų kainos mažėja, nes daugiau produktų padaroma, mažiau netikslumų atsitinka darbe, daugiau darbininkai įpranta prie darbo, prie valdymo naujų mašinų; darbininkų algos nuolat didinamos. Visi šie faktoriai kalba už Sovietų Sąjungos gyventojų padėties gerėjimą.

Kapitalistinėje tvarkoje naujos mašinos, nauji greitesni darbo būdai, naujos įmonės meta tūkstančiais darbininkus iš darbo į gatves. Sovietų Sąjungoje to nėra, ten kiekvienas naujas fabrikas, išradimas, pagerinimas tarnauja visuomenei, suteikia progą daugiau, geriau

ir pigiau pasigaminti reikmenų ir gerina darbo žmonių padėti. Po revoliucijos buvo įvesta 8 valandų darbo diena. Dabar kasyklose, prie chemikaliskų darbų ir daugelyje kitų įmonių dirba tik po 6 valandas, o kitur po 7 į dieną.

Kada bus technika ir industrija dar daugiau išvystyta, kada darbininkai įpras tą techniką naudoti, tai darbo valandos bus dar trumpinamos.

Vedama kova už spartą, greitesnį darbą, nes tas trumpins darbo valandas ir numuš produktų kainas. Senos Rusijos darbininkų tarpe buvo labai didelis palinkimas prie lėto darbo, prie čiupinėjimosi, o tas padaro produktų kainas augštas, nes mažai jų pagaminama, mašinos sukasi, jėga eikvojas.

Už geriau ir greičiau atliekamą darbą duodamos dovanos, įvedamas nuo šmotų darbas. Aleksio Stachanovo išradimas naujų būdų dirbti kasyklose, kurie duoda progą vienam kasėjui 20 kartų tiek pagaminti anglies, kaip pagaminama senu būdu, padaro tikrą revoliuciją gamyboj.

Stachanovo naujas darbo būdas pritaikomas visose darbo šakose. Tam tikslui šaukiamos įvairių industrijų darbininkų konferencijos, išdirbama planai, pritaikoma prie audimo, verpimo, gelžkelių, metalo gaminimo, medžių kirtimo ir kitų darbo šakų.

Stachanovas su dviem savo pagalbininkais į 6 valandas prikiro 227 tonus anglies. Diukanov taipgi su dviem pagalbininkais padarė į vieną pakaitą 115 tonų, Koncedalov su savo pagalbininkais padarė į 1 pakaitą 125 tonus anglies. Stachanovas į 18 dienų uždirbo 1,000 rublių, Diukanovas į tą pat laiką—1,338 rublius ir Koncedalov — 1,618

rublių. Aišku, kad tas naujas darbo būdas suteikia milžiniškus šaliai taupinimus, milžiniškus produktų kalmus, paliausuoja darbo jėgą, suteikia progą tą jėgą panaudoti prie kitų darbo šakų ir tuom pat kartu duoda dideles algas darbininkams, kas gerins jų gyvenimą.

Žinoma, šiam naujam darbo planui atsiranda ir priešingų, tai arba nesąmoningi elementai, arba Sovietų prieštai. Prieš juos veda kova Sovietų valdžia, Komunistų Partija, darbo unijos ir visa pirmeilinė darbininkų klasės masė.

Sovietų Sąjunga įžengė į 19-tus metus savo gyvavimo su galinga industrija, su plačiomis masėmis valstiečių apsiungusių į kolektyvus, su tvirta mašinerija, su daugybe naujų išradimų, su milžiniška pažanga moksle, tyrinėjime savo šalies ir šiaurių vandenyno, su milžiniškomis masėmis, apsiungusiomis aplinkui Komunistų (Bolševikų) Partiją, kovoje už išbudavojimą socializmo.

Sovietų Sąjungos prieštai ir pirmoje vietoje fašistai ir imperialistai dreba prieš tuos atsiekimus, jie trokšta išprovokuoti karą, kad pakenkus darbininkų—valstiečių budavojimui socializmo. Bet milžiniškos šalies pasiliuosavus darbo liaudis tų grūmojimų nebijo. Ji ir toliau ves savo taikos politiką, bet jeigu bus priversta, tai mokės taip pasekmingai gintis, kaip mokėjo savo šalies reikalus sutvarkyti ir sėkmingai socializma budavoti. Viso pasaulio revoliucinius proletariatas apjungs savo eiles aplinkui Komunistų Internacionalą kovai už Sovietų Sąjungos apgynimą, prieš karą ir fašizmą, už buržuazijos viešpatavimo sugriovimą ir visame pasaulyje įsteigimą Sovietinės tvarkos.

Nauji Žmonės

J. KASPERAITIS

Iki socialistinės statybos triumfo Sovietų Sąjungoj buržuazija įrodinėjo, kad panaikinus privatinę nuosavybę ant gamybos įrankių, išnyks noras dirbti ir įsiviešpataus bendras tingėjimas. O socializmą buržuazija įsivaizdavo, kaip „bendrą tingėjimo viešpatiją.“ Jie įrodinėjo, kad žmogui prigimta tingėti, esą todėl socializmas nesuderinamas su „ūkio stimulais.“

Socializmo triumfas Sovietų Sąjungoj pirmą kartą istorijoj įrodė naujos tvarkos „ūkio stimulų“ jėgą. Pasiliosavę nuo kapitalizmo, darbo masės parodė iki tol nematytą energiją, aktyvumą kuriant naują, beklasinę visuomenę. Sovietų Sąjungos egzistavimas ir pasekmė jos sparčiais žingsniais žygiavimas pirmyn apsunkina plėpus apie socializmo neįgyvendinimą.

Sumušus pasekmingu socializmo statymu pasaką apie „bendro tingėjimo viešpatiją“, buržuazija griebėsi įrodyti nematytą istorijoj socializmo statymo tempų šaltinį „priverstiname darbe.“

Be privatinės nuosavybės (ant gamybos įrankių) negali būti paskatinimo prie darbo, sako kapitalistai. Bet juk prie kapitalizmo gamybos priemonės randasi kapitalistų rankose, o gamina toji klasė, kuri nieko neturi, išskyrus darbo rankų.

Socialistinė revoliucija įgyvendina „labiau augštesnį visuomeninės darbo organizacijos tipą“ (Leninas). Socializmas ima žmones tokius, kokius jis gauna paveldėdamas iš kapitalistinės visuomenės. Bet socializmas žmones perdirba. Naujo

žmogaus išdirbimas vyksta statyboje naujos visuomenės, klasių kovoje su senosios visuomenės likučiais, su senąja visuomene. Svarbią vietą užima šitame žmonių perauklėjime į socialistinius naujas socialistinis atsinešimas prie darbo, nauja darbo disciplina.

Svarbiausias darbo stimulus socializme—tai supratimas, kad dirbama ne kapitalistams, ne išnaudotojams, o sau. Šitas iššaukė socialkyniavimą udarninkystę ir kitas socialistinio darbo formas. Visuomeninė nuosavybė visuomeninio darbo sąlygos,—štai kas fabriką, kolchozą padaro savu darbininkui, kolchozninkui.

Ne visi dar lygiai atsineša prie visuomeninės nuosavybės, prie socialistinio darbo. Susipratimo laipsnis įvairus. Visai kitaip atsineša prie socialistinės nuosavybės ir darbo kadrinis fabriko darbininkas ir valstietis, tik ką atėjęs fabriką. Klasinis priešas išnaudoja senus įpročius nesaugoti visuomeninę nuosavybę, skatinti buržuazinius įpročius.

„Sena visuomenė rėmėsi tokiu principu, kad arba tu dirbi kitam, arba jis tau, arba tu vergų savininkas, arba tu vergas. Ir, suprantama, kad išauklėti toji visuomenė žmonės, galima pasakyti, su motinos pienu įgauna psichologiją, paprotį, supratimą—arba vergų savininkas, arba vergas, arba smulkus savininkas, smulkus tarnautojas, smulkus činauninkas, inteligentas, žodžiu,—žmogus, kuris rūpinas tik tuo, kad turėti tik savo, o apie kitą jam nerūpi.

Jei aš šeimininkauju šiame žemės sklypelyje, man apie kitą nerūpi; jei badaus, tuo geriau, aš brangiau parduosiu savo duoną. Jei aš turiu savo vietelę, kaip daktaras, kaip mokytojas, tarnautojas, man apie kitą nerūpi. Gal būt, nesipriešinu, įtinku turčių valdžiai, aš išsaugojau savo vietelę, o dar galiu ir prasimušti, įstoti į buržujus. Tokios psichologijos ir tokio ūpo negali būti pas komunistus“ (Leninas, XXX tom., 412 pusl., rusų kalboj).

Kovok už savo vietelę,—ją gali atimti iš tavęs. Rūpinkis tik apie save,—tau negalvoj apie kitus. Trypk į save panašius ir prasimušk į buržujus. Arba tu vergas, arba vergų savininkas. Tokie yra vilkiški kapitalizmo įstatymai. Taip galvoja ir elgias visi, kas nesupranta savo vergiškos padėties ir nekovoja prieš tą kapitalistinę vergiją.

Visos Šalies Šeimininkas

Sovietų Sąjungos darbo masės,—darbininkams, kolchozninkams, inteligentijai,—tipingi kiti elgimosi stimulai. Ne vergas, o šeimininkas,—va esmė to entuziazmo, kuris apėmęs plačias SSSR darbo mases kuriant naują, socialistinę visuomenę. Šeimininkas visko, kas sukurta žmogaus rankomis, šeimininkas visų darbo pasiekimų, mokslo, meno. Šeimininkas visų gamtos turtų ir grožio. Šeimininkas savo ateities. Šeimininkas šeštos dalies pasaulio!

SSSR darbo masės šeimininkiskomis akimis žiūri į pasaulį, saugoją visuomeninę socialistinę nuosavybę, kaip savo turtą.

Yra Profizdato išleista knygutė „Nenorim būti nugalėti,“

parašyta S. Sidorovo. Autorius apdovanotas Lenino ordenu. Sidorovas rašo apie save. Jis sužino, kad valstybinis Elektros Trestas ir Susisiekimo Liaudies Komisariatas sudarė sutartį įrengti elektros įtaisymus trims šimtams vagonų. Sutartis buvo neteisinga, valst. Elektr. Tresto kaina du-tris kart pakelta.

Susijaudinęs Sidorovas eina kelių valdybon, Susisiekimo Liaudies komisariatą ir sutinka su biurokratu ir kenkėjų pasipriešinimais. Jis nenusileidžia, jis kreipias pagalbos partijos raikoman, spaudon. Kova užsibaigė tuo, kad sutartis buvo naujai padaryta. Valstybė gavo šimtą dešimtų tūkstančių rublių ekonomijos.

Kai Sidorovas pradėjo kovą, kelių valdybos narys sakė:

"Nesuprantu, draugas Sidorovai, ko jūs taip jaudinatės? Jo-

kio reikalo su keliu jūs neturite, jokios atsakomybės, nei asmeniškos,—jis pabrėžė,—ne dargi netiesioginės jūs nenešate. Tai kogi jūs karščiuojatės, leiskit paklaust?"

Sidorovas net įdūko:

"Ta sutartimi mokėsit be reikalo pinigus. Supraskit: šimtui vagonų,—juk tai dešimtys tūkstančių!"

Iš kelių valdybos biurokratas šyptelėjo ir paklausė:

"Kas mokės pinigus? Jūs? Ne. Tai ko jūs jaudinatės?"

Biurokratas negalėjo suprasti Sidorovo. Darbininkas-šeimininkas viskuo rūpinos, jam viskas rūpėjo, kas tik visuomeniškai buvo.

Sidorovo pasielgime mes matom, kaip sąmoningi darbininkai atsineša prie socialistinės nuosavybės, kaip jie rūpinasi

tais ir kitais dalykais, už kuriuos jie asmeniškos atsakomybės neneša.

Klasinėj kovoj išbandomi žmonės—tinka jie būti šalies šeimininkais, ar ne. Sovietų darbininkai nėra vien milžiniško Sąjungos augimo stebėtojai, o jie aktyviai perdirba senąją visuomenę. Sovietų darbininkai—kalbu apie susipratusius—džiaugiasi šalies pasiekimais ir raukosi, kai mato trūkumus, aktyviai įsikiša į vietinių organizacijų veikimą, ir tt. Vis labiau įsigali plačiose SSSR darbo masėse mintis, kad jie šeimininkai ir tik nuo jų vienu priklauso jų pačių gerbuvio augimas, todėl jie į viską žiūri šeimininko akimis, šeimininkai prie visko prieina. Nenuostabu. Kita visuomenė, kiti žmonės.

Maskva, I '35.

Tik Dirbdams Laimėsi

Jei būsi, brolau, tu sutingęs, be ūpo,
Tokis, ką balvonams tik meldžias ir klūpo,
Tu gero sau nieko sulaukt negalėsi,—
Į proto svirnius įsiveisi pelėsi.

Bet jeigu tu būsi darbais užsigrūdęs,—
Nekibs į tavo kūną ėdančios rūdys,
Tu būsi aštrus nei tas kietasis plienas,
Nebus ašarotos nė tavo blakstienos.

Jeigu nuo veikimo tu susiturėsi,
Ir eisi pasnausti į ramų pavėsi,—
Žinok—nesulauksi tu skaisčiojo ryto!—
Snaudaliams diena dar, brolau, neprაšvito.

Bet dirbdam's tu gausi ir vaisių lūkėta,
Nerausi už darbą ankstyvai pradėta,
Jei imsi patsai, tai ir bus tau paduota,
Ir darbo diena bus džiaugsmu vainikuota!

St. Jasilionis.

Apie Ką ir Kaip Rašyti?

R. M.

Turime nemažai draugų, rašinėjančių eilėraščius. Turime tokių, kurie nuolatos imasi už rašymo dramų bei komedijų. Turime ir beletristų, kurie bando rašyti trumpas apysakaites, apysakas ir noveles. Atsiranda vienas kitas ir kritikas.

Deja, poezija mūsų menkutė, sceniškų veikalų turime nedaug ir tie labai, labai šlubi; beletristika taip jau biednutė (Aš čia kalbu vyriausiai apie Amerikos lietuvių proletarinę literatūrą), o kritikų — kada ne kada pasirodo ir tos dažniausiai paviršutinės.

Taigi tie, kuriems rūpi ugdyti proletarinę literatūrą ir kūrmas savos kultūros, privalo labai ir labai susirūpinti. Nesiruošiau ir nebendau šituo straipsneliu išrišti pasistatytą klausimą, o tik tai pajudinu jį, pasikvietęs talkon visą eilę autoretingų draugų, kad sužadintų mūsų rašytojus rimčiau susidomėti kūrybine literatūra.

Apskritai, proletarinė literatūra, kaip ir visa proletarinė kultūra, yra labai jauna. Todėl sunku mums iš jos gauti pavyzdžiai savims kūriniams. Drg. Karolis Radekas, kalbėdamas Sovietų Rašytojų suvažiavime, rugpjūčio mėn., 1934, pastebėjo:

“Proletariniai rašytojai serga... kultūros nepakankamumu. Pirmą, jie, kaip ir kiekvienas rašytojas, laikosi savo prityrimo, laikosi savo emocinio pajautimo, o jie turi tikrai kovos prityrimą fabrike, demonstracijos prityrimą, geriausiai atvejoj ginkluotos kovos tam tikrojo vietų prityrimą, ir pas juos visas pasaulis į tai įsispraudžia, ir šitame pasaulyje yra tik proletariatas ir buržuazija. Tai

pirma. Bet tai ne komunistinis principas. Komunistinis priėjimas yra tas, kad rašytojas matytų gyvenimą su visais jo laipais ir pasluoksniais, kadangi visi pasluoksniai vaidins didelę rolę sprendžiamuose mūsųose.

“Antra, proletariniai rašytojai tiesiog neišmoko dar formos. Buržuazinė mokykla nedavė jiems literatūrinės kultūros, ir proletarinis rašytojas turi pramušti sau kelią dideliu darbu su forma, taip-pat, kaip jis kvalifikuojasi fabrike”.¹

Aišku, d. Radekas čia kalbėjo apie visus proletarinius rašytojus, bet tas kaip tik labiausiai atitinka mums, amerikiečiams lietuviams darb. rašytojams.

Tą siaurumą, pasireiškusi mummyse, ne kartą rodė užsienio draugai-kritikai. Andai d. Džugas, darydamas apžvalgą kai kurių mūsų poetų eilėraščių, padarė sekamą pastabą:

“Bendrai reikia pasakyti, Amerikos lietuvių proletarinių poetų kūrinius retai pasitaiko tikrai poetinių vaizdų iš konkrečių kasdieninių darbininkų klasės kovų. Tiesa, yra nemažai parašyta eilių, kuriose kalbama apie vardginius, proletariatai ir jo kovas, bet visa bėda tame yra, kad jose tik kalbama, dažnai šaukiama įvairiausi balsais, rimuojami jie ir ritmuojami visokiais būdais, bet gyvų, konkrečių vaizdų, kurie betarpiai veikty į skaitytojo darbininko vaizduotę, uždegtų jo jausmus, kad jo sąmonėje paliktų gilus pėdsakas, tokių vaizdų retai, retai pasitaiko. Kartais skaitant draugų amerikiečių eiles atrodo, kad tas eiles

rašė ne aktingas proletarinių kovų dalyvis, bet kažkoks iš pašalio stebėtojas, ir dar blogas stebėtojas, paviršutinis, nes jų kūryba labai ir labai paviršutinė.”²

Mes turime draugų poetų, kurie nedirba fabrikuose ir nedalyvauja darbininkų streikuose, tačiau apie fabrikus, streikus ir bendras darbininkų klases kovas parašo objektyviau negu tūli tų, ką dalyvauja. Kodel? Atsakymą duoda d. Radekas.

Tūli mūsų pradeda rašyti draugai rašinėja eilėraščius mažai mokėdami lietuvių rašybos. Ar galima sukurti geras veikalas be žinojimo tos kalbos, kurioje rašai? Apsigauna tas, kuris mano, kad galima.

Panašiai ir su daugeliu mūsų beletristų ir sceniškų veikalų rašytojų. Jie ne tik neturi atitinkamo kultūrinio pasiruošimo kurimui veikalui, bet neturi nei techniškai kalbos pažinimo. “Mūsų rašytojams trūksta žodžių, trūksta posakių ir jie, užuot suradę kokį lankstesnį, vaizdingesnį žodį ar išsireiškimą, ima pinti blankių žodžių virtingę, neišreiškę vistik tiksliai savo minties ir kartu sunubodinę visą rašinį”.³

Kame gi iš to išeitis? Drg. Radekas tuo pačio savo prakalboje nurodė:

“Visa tai reikalauja laiko ir visa tai iš proletarinių rašytojų reikalauja, kad jie, nepamesdami savo ryšių su masėmis, nei vienam akimirksniui nepasislindami nuo jų kovos, nepavirsdami į žiūrovus, į šitos kovos tėmytojus,—rastų kelią prie buvusios literatūros brangenų-

2) “Pr.” num. 3, 1934.

3) V. Žaliois “P.” num. 1, 1934.

1) “Priekalas”, num. 9, 1934.

bių ir prie dabartinių stambių meisterių, pas kuriuos jie gali mokytis. Ir tie dideli rašytojai, kurie ateina pas mus, turi padėti šitiems proletariniams rašytojams išmokyti technikos ir tuo būdu sutrumpinti didžiosios proletarinės literatūros gimimo laiką."

Drg. V. Kapsukas, rašydamas apie tą patį rašytojų suvažiavimą, pareiškė:

"Jei Sovietų didieji rašytojai taip daug kalbėjo apie reikalingumą mūsų literatūros kultūros ir kokybės pakėlimo, visapusiško rašytojų išsilavinimo, nuodugnesnio gyvenimo ir kalbos žinojimo, mokymosi iš didžiųjų literatūros meisterių ir folkloro, tai šimtą kartų labiau tai yra reikalinga pradedantiems lietuvių rašytojams."*)

Pasakyta labai aiškiai. Jei mūsų draugai darbininkai, besilaimą už plunksnos, nori bet ką sukurti, jie privalo mokytis, mokytis ir dar kartą mokytis! Jie turi skaityti ne tik tai, ką patys pasirašo, bei kas apie juos parašyta. Pirmiausia turi jiems rūpėti kalba, jos visapusiškas pažinimas ir mokėjimas per ją išreikšti savo mintį trumpai ir suprantamai. Paskui jie privalo bendrai šviestis: skaityti grožinę literatūrą, folklorą (liaudies dainas, pasakas, padavimus), studijuoti istoriją, marksizmą-leninizmą, ir podraug nenutraukti ryšių su revoliuciniu darbininkų judėjimu, bet juos dar drėčiau suveržti. Poetas, be bendros literatūros studijavimo, turi visapusiškai pažinti buvusiųjų visuomenių pagamintą poeziją, o prie to—proletarinę poeziją. Scenos veikalo kūrėjas neturės pasisekimo savo darbuose, jei jis nesusipažins su senovės graikų tragedijomis, su drama, su Meliere, su Shakespearu, Ibenu, Bernard Shaw'u, Čekovu, O'Nealu, lietuviška (buržu-

azine) literatūra, na, ir svarbiausia, su dabartine naujoviška revoliucine dramaturgija, pasireiškusia Jungtinėse Valstijose, Sovietų Sąjungoje ir kituose kraštuose. Tą patį galima pasakyti apie beletristus. Jiems taipgi tikrai lietuvių kalboj esančios dailiosios literatūros perskaitymo neužtenka. Jie privalo žinoti bent vieną kurią kitą didžiąją kalbą, kad galėjęs prieiti prie pasaulinių šedevrų: anglų, rusų, vokiečių, francūzų, bei kurią kitą.

"Mokytis rašyti," sako Maksim Gorkis, "reikia nuo mažų vaizdėlių, kaip tai darydavo veik visi rašytojai Vakaruose ir pas mus (Rusijoje). Apsakaitė moka žodžio ekonomijos, lo-giško medžiagos išdėstymo, temos aiškumo ir siužeto ryškumo. Pradėti darbą nuo didelių romanų—tai labai blogas priešprotis."

Čia paduosime platesnes ištraukas iš Jurgio Dimitrovo kalbos, sakytos Sovietų Sąjungos rašytojams. Dimitrovas šian-

dien yra vienas žinomiausių pasaulyje žmonių. Jis pagarsėjo savo nepaprasta drąsa ir sugabumu kovoti su fašizmu Leipzigo byloj. Dimitrovas sakė:

"Šiame Sovietinių rašytojų susirinkime tegu man bus leista išreikšti man tikrą nuostabią meilę, kad Leipzigo teismas, ta didžiulė medžiaga, tas milžiniškas proletarinio judėjimo revoliucinės minties ir revoliucinės praktikos kapitalas, jūsų nę truputį nebuvo apdirbtas ir išnaudotas.

"Aš pažįstu kai kuriuos užsienio rašytojus—jie, nelaimingi, nenori, kaip buržuaziniai rašytojai, rašyti tik apie meilę, tik lyriniai, tik apie subjektyvius pergyvenimus. Jiems norisi nors kuo padėti revoliuciniam proletariato judėjimui. Ir sėdi tie nelaimingi talentai, ir galvoja, galvoja ir įsiekia, apie ką čia jiems parašius. Jeigu jie pažūrėtų į gyvą milijonų kovą, jeigu pažūrėtų į tūkstančius teismų, streikų, demonstracijų, susirėmimų tarp darbininkų ir jų klasinių priešų, jeigu jie įsižiūrėtų į Leipzigo bylos medžiagą — jie rastų gerus siužetus. Daugybę puikių siužetų.

"Paimkime Van-der-Liube figurą. Van-der-Liube pavyzdžiu parodyti, kaip darbininkas gali likti klasinio priešo įrankiu. Neigiamu Van-der-Liubes pavyzdžiu galima auklėti tūkstančius jaunų darbininkų ir vesti kovą prieš fašizmo įtaką jaunimo tarpe.

"...Aš prisimenu: kas iš literatūros padarė į mane ypatingai stiprų įspūdį mano jaunystės dienose? Kas paveikė į mano kaip kovotojo būdą? Turiu tiesiai pasakyti: tai buvo Černiševskio knyga "Kas Daryti?" Išlaikytumas, kurį aš įgaudavau nuo dalyvavimo darbininkų judėjimo dienomis Bulgarijoje, išlaikytumas, tvirtas tikėjimas ir patvarumas iki galo Leipzigo

ST. JASILIONIS,
poetas, nuolatinis darbininkiš-
kos spaudos bendradarbis.

teismo metu—visa tai, be abejonės, turi ryšių su meniniu černiševskio veikalu, kurį aš perskaičiau savo jaunystės dienose.

“Kur atvaizduoti mūsų dailiojo literatūros Vokietijos, Austrijos, Bulgarijos, Kinijos ir kitų šalių proletariato judėjimo herojai. Kur tie pavyzdžiai, kuriuos galėtų sekti milijonai? Duokite taigpi neigiamų gyvų pavyzdžių, parodykite žmones su mėsa ir krauju, kaip Van-der-Liube, kad jaunimas mokytųsi iš gyvų pavyzdžių.

“Didžiulę rolę lošia literatūra kartos auklėjime. Padėkit mum—padėkite darbininkų klasės partijai, Kominternui, duokite taiklų kovos ginklą dailiojo formoj—eilėse, romanuose, novelėse. Padėkite auklėti revoliucionierių kadrus savo dailiąja kuryba.

“Savo laiku revoliucinė buržuazija smarkiai kovojo už savo klasės reikalus visomis priemonėmis, tame skaičiuje ir dailiąją literatūrą. Kas ricierių liekanas padarė pajukos dalyku? Servanteso “Don Kichotas”. “Don Kichotas” buvo stipriausias ginklas buržuazijos rankose jos kovoje prieš feodalizmą, prieš aristokratiją. Revoliuciniam proletariatui reikia nors mažiuko Servanteso, kuris duotų tokį kovos ginklą. Fašizmas—tai paskutinis buržuazijos mėginimas sulaukyti istorijos ratą.

“Aš skaitau daug, kada galiu. Aš turiu pasakyti, ne visada man užtenka kantrybės skaityti mūsų revoliucinę literatūrą. Negaliu ir nesuprantu, ne spe-

cialistas. Bet kiek aš žinau mases, žinau darbininkus, žinau jų psichologiją, aš sakau: ne, darbininkams tas netinka. Darbininkas pažūrės ir pamatys, kad ten nėra tipų, ten nėra pavyzdžių, kuriuos būtų galima sekti. Ne tas revoliucinis rašytojas, kuris tik kartuoja: “Tegyvuojas revoliucija”. Revoliuciniu rašytoju gali skaitytis tik tas, kas padeda darbininkų revoliucionizavimuisi, mobilizuoja juos į kovą.

“Sovietų Sąjungos rašytojai randasi plačiose patogiausiose kurybos darbui sąlygose. Sovietų Sąjungos rašytojai gyvena šalyje, kur verda statyba, entuziazmas, pakilimas, kur verda progresas; pati Sovietų Sąjungos atmosfera, pats oras—kūrybiškas.

“Revoliuciniais rašytojams užsienyje prisieina juk nugalėti ypatingus sunkumus, skursti dažnai kalėjime ir koncentracijos lageryj sėdėti.

“Reikia griežčiau pastatyti dailiąją kūrybą proletarinės revoliucijos tarnybon, kovai už masių mobilizaciją ir už revoliucinį auklėjimą. Reikia, kad dailiosios literatūros veikalas revoliucionizuotų milijonus nepartinį ir socialdemokratų darbininkų, populiarizuodamas socialistinę statybą ir didžiulius Sovietų Sąjungos atsiekimus. Reikia pastatyti dailiąją kūrybą tarnauti didžiajam milijonų darbo žmonijos revoliuciniam idealui.”⁵

Taigi, pagaliaus, mes gauname atsakymus į tai, apie ką ir kaip rašyti. Visa eilė ištraukų

iš kitų draugų raštų mums pasako. Drg. Dimitrovas mums pasako. Rašyti reikia paprastai, suprantamai, patraukliai. Mūsų rašiniai privalo traukti skaitytoją, sužadinti jį taip, kad pirmasis, paėmęs mūsų poemą, scenos veikalą arba apysaką nenorėtų ją padėti į šalį, bet skaitytų, iki užbaigos. Pagaliaus: kad jis, perskaitęs kūrinių, turėtų jį savo galvoj, norėtų papasakoti ir kitam apie jį, kad tas kūrinyms skaitytoją užimtų, sužavėtų.

Bet tiktai to neužtenka. Klasiniai nesąmoningą darbininką arba valstietį gali sužavėti, užinteresuoti toki “kūriniai”, kaip “Kantioji Elena”, “Magona”, “Genovaitė”, bei kita kokia pigi, ir net kvaila pasaka, bei dainuška, etc., etc. “Revoliuciniu rašytoju gali skaitytis tik tas, kas padeda darbininkų revoliucionizavimuisi, mobilizuoja juos į kovą,” pareiškia Dimitrovas. Taigi mūsų kuriniai privalo būti ne tik patrauklūs skaitymui, bet jų turinys turi būti pamokinas, skiepijantis skaitytojų klasinę sąmonę, akstinąs jį į kovą, darąs prieš fašizmą, prieš karą, viso kapitalizmo priešu. Bet čia ir vėl reikalingas budrumas—kad nepadaryt savo kūrinių tikrai paprastu politiniu plakatų, kūrinių, kuriame nebūtų jokių humanistinių žmogaus gyvenimo pusių, o tiktai paprastos politinės deklamacijos. Nes, jeigu tokiu mes mūsų kūrinius darysime, tai, kaip d. Dimitrovas sakė: mūsų skaitytojams ne visada užteks kantrybės skaityti mūsų revoliucinę literatūrą...

5) “Pr.” num. 6, 1935.

P. Cvirkos "Frankas Krukas"

NADIRAS.

FRANK KRUK arba Graborius Pranas Krukelis, Romanas. Parašė Petras Cvirka, išleido Sakalas, 1934, Kaune, dvejuose tomuose. Kaina: keturi litai.

Situo romanu Petras Cvirka pasirijo duoti skaitančiajai lietuvių visuomenei du paveikslus: Amerikos lietuvių biznieriaus ir nepriklausomos Lietuvos valdininko. Pasimojimas tikrai rimtas ir įdomus. Abi temos dar neišeksploduotos ir gabiam rašytojui jos suteikia plačiausias galimybes sukurti gerus kūrinius. Ar Petriui Cvirkai tas pavyksta pasiekti? Abejojame. Labai nevykęs, mūsų nuomone, lietuvių biznieriaus tipas, kurį Cvirka suteikia Kruke. Be to, pernelyg mažai apie tą biznierių Amerikoje ir duota: iš 739 knygos puslapių Ameriką paaukota mažiau negu 250.

Romano fabula, suėmus trumpai, yra sekama: Pranas Krukelis gema ir auga prieškariniais laikais Lietuvoje. Tai išdykęs ir negabus buožės vaikas. Mėgsta paūžti, paulioti ir pasiūsti. Įšvilvia jis į vienas tokių kaimo vaikinių ir pusvaikinių muštynes, kur įvyksta kraujo praliejimas. Pranas Krukelis, bijodamas pajusti ant savo kailio muštynių pasėkas, pabėga į Ameriką. Apsigyvena jis New Yorke ar jo apilinkėje. Šičia jis dirba geležies liejykloje, esti bedarbiu, patampa veikliu dalyviu Salaveišių armijoje, verbuoja jaunus žmones į Jungtinių Valstijų armiją (karo metu), pardavinėja namus ir, pagaliaus, patampa graborium. Graboriystės biznį atidengia Union Ave. (esančioj visai arti

"Laisvės"), Brooklyne, kur per tą visą laiką lietuviams žinomas lietuvių graborius tebėra tam biznyj. Krukelis pasivadiną dabar Kruk (Crook). Graboriystės biznyj Kruk prasišiekia nepaprastai aukštai, praturtėja. Patampa geru Lietuvos patriotu ir nusitaria apsilankyti nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvoj Kruką pasitinka apskrities miesto valdininkai, miesto burmistras, Dirgėliučius, bašto viršininkas Duda, mokytojas Barniškis, surusėjęs klebonas ir dar visa eilė kitų ponų ir ponių. Jie su Kruku laitrauja, girtuokliauja ir jį visokiomis būdais išnaudoja. Galų gale, įtraukia tie ponai graborių į eilę biznių: elektros stoties kompanijos direktoriatą, banką, etc. Visur Lietuvos Krukai (žulikai) išnaudojo ameriką Kruką: pastarojo pinigais anie sau automobilius įsigijo, namus pasistatė ir gerokai paūžė, kuomet įsteigti bizniai virto ant šono. Šitaip nepriklausomos Lietuvos sužulikėjęs fašistinė valdininkija iškraustė Kruko kišenius. Prie Kruko nubiedninimo prisidėjo ir tas faktas, kad Amerikos doleris tapo nupigintas, palyginti su Lietuvos litu. Norėtų Krukas grįžti atgal į Brooklyną, bet gauna nuo savo vietoj palikto žmogaus pranešimą, kad jo graboriystės biznis subankrūtavo. Tuomet nabagas graborius grįžta į savo gimtinį kaimą ir ten galą pasidaro.

Mes čia norime pakalbėti apie Frank Kruką, gyvenantį ir darantį biznį Brooklyne, kadangi ši sritis mums yra žinomiausia. Deja, šis miestas ir

pats biznis juo mažiausiai yra žinomas autoriui. Cvirka Amerikoje negyveno. Viską, ką jis žino apie Ameriką ir jos lietuvių biznierių, žino iš lietuviškų laikraščių ir žmonių, buvusių Amerikoje pasakojimų. Taigi reikėjo didelės autoriui drąsos imtis šito žygio.

Jei Cvirka būtų Amerikoje pagyvenęs ir susipažinęs su graboriystės bizniu, tai jis nebūtų pasirinkęs graboriaus davimui tipišką lietuvių biznieriaus veidą Amerikoje. Kodel? Todel, kad graborius tokiu nėra. Lietuvis graborius dar ir šiuo tarpu toli gražu ne visose lietuvių kolonijose Amerikoje randasi. Tik didmiesčiuose jų yra po kelis. Tipiškas lietuvis biznierių Amerikoje yra saliuininkas; gali būti juo ir bučeris ir groserininkas. Sakysim, tokiam Didžiajam New Yorke lietuvių graborių randasi gal penki ar šeši (tūli jų visai nesena atsi-rado), na, o lietuvių saliuininkų tarpe 400-500! Prohibicijos metu lietuvių spykyzininkų bei mūnšainierių—dar daugiau buvo. Bučerių ir groserininkų surasime nemažesnį skaičių. Paėmę kitas lietuvių kolonijas, matysime proporcingai sulys lietuvių skaičiumi tą patį paveikslą. Cvirka pasimėjo suvesti lietuvių graborių su augstesnėmis sferomis: Kruk laidoja milionierius ir senatorius. Tam niekas netikės, kas kiek tiek nusimano apie Brooklyno graborius, apie Union Ave. Bet lietuvis saliuininkas arba buvęs spykyzininkas galėjo turėti kontaktų su senatoriais ir milionieriais. Tam bile skaitytos patikės.

Kodel gi Cvirka pasirinko graborių, užuot ėmęs salūninką, bei kurio kito verslo atstovą? Matomai, tam, kad čia daugiau fantastiška, ypatingai Lietuvos provincijos žmogui, kur amerikoniško tipo graborių nėra. Dar fantastiškesniu tą viską padaro savo knygoj autorius, kuomet jis lietuviškoj graborinėj suranda gėlyną, balzavimo skyrių, grabų darymo skyrių, ir kt. "Kiekvienas skyrius turėjo savo specialistą ir valdininką" (p. 308).

Kažin kaip netikėtai, be aiškios įvados ir gero pagrindo, Cvirka ūmai padaro Kruką graborium. Nei iš šio nei iš to Krukas nueina pas socialistą salūninką Vaitą ir užreiskia:

...pirkau biznį, ir nuo kitos savaitės esu graborius šitame pačiame aveniui. Dešimtas namas nuo tavo salūno. Turiu gražų rūmą, karietą ir dvidešimt grabų... (p. 294).

Atidarymo biznio dieną,

Frankas sukvieta vietinių Bruklino lietuvių laikraščio korespondentus, veikėjus, pavaišino švaramame ofiso kambary (!) kramtomai guma ir šaltakoše. Korespondentai pamatė puskapį gražių grabų, juodas palydovų livrėjas, aukštą karietą su kutais, porą gražių arklių, o taip pat balzamavimo skyrių, kuriame buvo ilgas lavonams balsamuoti stalas, vata ir žolės. (p. 297).

Lange buvo išstatytas didelis grabas, "kuris laikėsi įtaisytas ant spyruoklės, kuri savo elektarą varomą sraigtą į suko aplink..." Sukviestų korespondentų ir biznierių "akis paviliojo balzamavimo skyrius bei nabašninkų iškimimo įrankiai." Na, ir pats Krukas,

atsiraitojęs rankoves su graboriškų įnirtimu puolė vieno laikraščio redaktorių paguldyt ant ilgų morų ir parodyt kaip atliekamas darbas, po kurio kūnas palieka ilgai nesimirdėdamas. Čia pat buvo dažymo ir kraujo nuleidimo medikamentai. Frankas angažavo diplomuotą balzavimo specialistą:

tasai buvo išradęs kažkokią mstį, jau nuo kurios nabašninkai jo kiū būdu nepasidavė sugedimui ir baidė vabalus... Frankas vaikštino tarp grabų savo ofise, kaip tarp gerų senų pažįstamų. Štai, šitie, išdidūs, sunkūs, iš brangmedžio,—bus turtingiems Union skvero gyventojams, pakankamai sutaupiusiems savo pomirtinei kelionei, kurie nori prabūgt, pasiūbuot Bruklino paskutinę parado dieną... (p. 302).

Krugo graborystės skyriai randasi keliuos namo aukštuos (apie tai labai neaiškiai pasakyta). Iškaba "su aliuminijaus raidėmis, penkių metrų ilgio," pakabinta kažin kur taip aukštai, kad žmogus, norįs ją matyti, priverstas užriesti galvą. Tenka pasakyti, kad apie Kruką-graborių Cvirka teduoda mažiau negu šimtą puslapių. Bet juose tiek faktiškų netikslumų, tiek fantastiškų skymų, tiek neįtikinančių dalykų, kad Brooklyn gyvenas Cvirkos skaitytojas, skaitydamas Kruką, greičiau pamans, jog tai rašydamas autorius turėjo galvoj Marsą, o ne Brooklyną. Laikraščiuose skaitęs apie "Union Avenue" ir "Union Square", autorius suvelia tuodu dalyku vienan daiktan, kuomet tai yra dvi skirtingos vietos: pirmoji Brooklynje, o Union Square—Manhattane.

Cvirka bando pašiepti biznierių, apsimetėlius patriotus, bet pas jį nepasilieka nei vieno gero žmogaus Brooklynje: nėra nei vieno jo romane personažo, kuris atstovautų gerąją pusę, iš darbininkų arba biznierių (juk ir pastarųjų tarpe yra dory žmonių, ne visi biznieriai Krukai). Graborius Krukas, sulys jo gimdytoju, turi daug darbininkų, bet koki santikiai tarpe jų ir jo boso? Nežinia! Autorius prašliaužia pro šalį. Cvirka bando charakterizuoti salūninką socialistą Vaitą. Deja, ir čia gan prasta charakteristika. Tai nėra socialistas tipas. Ver-

bavimas į J. V. armiją kareivių, Kruko veikla Salaveišių Armijoj—dar labiau neįtikinantis dalykas.

Nemažiau juokinga skaityti ten, kur Cvirka padaro Kruką-Kruką namų pardavinėtoju ir kuomet pastarasis aiškina žmonėms, kad netoli Brooklyn, prie parduodamos stubos tokia žemė, kurioj augs bulvės, benamai ir apelsinai...

Cvirkos Krukas, dar kuomet jis buvo Krukeliu, dirbo geležies liejykloj. Išliko ten darbininkų streikas, kuriam socialistai vadovavo. Krukas, žinoma, ėjo streiklaužianti ir bosui šnipinėti. Eidavęs jis į fabriką dirbti ir į streikierių susirinkimus, iš kurių bėgdavęs pas bosą ir šiam pranešdavęs, ką streikieriai nutarę? Pagaliau streikieriai sužiną, kad Krukas tokis nenaudėlis ir rengiasi jam atmonyti. Vieną gražią naktį, Krukas, išėjęs iš salūno, kur jis kalbėjosi su vienu fabriko direktoriaus agentu, ir gavęs vėl naują dešimtinę, jis švilpaukdamas patraukė į miesto vidurį, į širdį, kur virė nakties gyvenimas." Ten pat,

iš už vieno kampo jį staiga pagriebė kelios rankos, užmetė ant galvos sunkų skudurą, parbloškė ant žemės ir laikydami už gerklių, kad nerūktų savo asilo balsu, nuvilko į vieną požeminio traukinio rūšį. Tada jam pradėjo kirst skersai ir išilgai, ir kiek jis spėjo susivokti, jį mušė gana kietais daiktais. Jis tik girdėjo, kai vienas nepažįstamas balsas tarė: Duot, duot, kad atsimintų! Žinome mes, kaip bosus dirba. O kitas vėl pasakė:—Jeigu jis dar tųpčios ir bandys grįžt į fabriką, pradžu, kad šis vyrukas savo dantų nebesusirinks visoje šiaurės Amerikoje.

Paskum jam vėl pylė, jis negalėjo nei išsitiesti, nei šaukti, nei rankomis apsaugoti galvą. Jis tik rijo ašaras versmėmis bėgančias iš jo akių ir laukė, laukė, kada nustos jie kankinė, kada jų žiaurumui bus galas.

Šis faktas parodo, kad Cvirka apie Amerikos streikus, apie kovas su streiklaužiais, tik girdėjo, bet ir tai jis girdėjo iš kelintų lūpų.

Vadinasi, Cvirka savo veikale neduoda nei tipiško lietuviško biznieraus, nei darbininko, nei unijisto-kovotojo, nei streiklaužio-šnipso paveikslų. Kuomet Kruką žmogus perskaitai, tai nežinai, kokis romano tikslas (Aš čia, pabrėžiu, vyriausiai kalbu apie tą romano dalį, kurį pašvesta Amerikai). O Brooklyne yra tipiškų lietuviškų biznierių ir darbininkų. Kaip visam pasaulyje, taip ir čia, randasi žulikus, streiklaužių, apsimetėlių patriotų, šnipų, dorų biznierių, profesionalų ir labai didelę ir sveiką lietuvių darbo žmonių visuomenę, kuri dalinasi į kunigų pasekėjus, komunistus, tautininkus, socialistus ir t. v. bepartivius. Cvirka savo veikale nepastato paveikslų nei vieno iš paminėtųjų, nors tam jis buvo pasijomęs.

Bet Lietuvoje, sakoma, **Frank Kruk** turėjęs pasisekimo. Buržuazinė spauda apie romaną gražiai atsiliepusi ir skaitančioji visuomenė godžiai skaičiusi. Kaip tai galėjo atsitikti? Juk Cvirka Amerikoje pasiėpė "tėvynainius" biznierių, o Lietuvoje fašistinius valdininkus,—žulikus, sukčius, vagius ir girtuoklius, kurie šiandien ponavoja nepriklausomoje Lietuvoje, kurie gatavi persiversti kūliais (politikoj) su kiekvienos valdžios atėjimu? Cvirkos asmeninis draugas ir idėjinis bendras (abu buvę trečiafrontininkai), J. Radžvilas-Korsakas mano, jog "paskutiniu laiku mūsų literatūrinės opinijos sudaryme įsigalėjo labai sukta būdas sulikviduoti opozicinį kūrinio pobūdį, jo idėjų ir intencijų priešingumą dabar-

ties vyraujantiems šūkiams bei nuotakai" (fašistų valdžiai). Kitais žodžiais, p. Radžvilas mano, kad užgyrimu kokio nors opozicinio veikalo fašistų (ir apskritai buržuazinė) spauda mano padarysianti jai priešingą veiklą nepavojingų ir podraug Cvirką patraukianti į savo pusę. Apie Cvirkos Franke Kruke satirą, J. Radžvilas sekamai išsireiškia: "Užuot juokęsis taip, kaip juokėsi Gogolis ar Saltikov-Ščedrinas, tu imi juoktis kaip juokiasi nepraustaburnis kaimo pusbernis... tu daug kur sumenkinai savo romaną ir subanalinau tą medžiagą, iš kurios galėjai padaryti giliai ir reikšmingą meno kurybą... romane atsirado daug nereikalingų nukrypimų į šalį, net plepėjimo."¹

Drg. V. Žalionis, tačiau, mano kitaip. Jis pabrėžia, kad tai tokia Cvirkos tendencija "vartoti tokias, o ne kitokias priemones savo satirai." Su lyg d. Žalionim, "toji tendencija: duoti ne giliai socialinę satirą, ne socialinius tipus, ne nuodugnią buržuazinės visuomenės kritiką, o tik lengvai skaitomą, smalsų paviršutinią juokinantį mieštoniško tipo romaną,—būtent toji tendencija nulėmė visus J. Radžvilos išvardintus P. Cvirkos satirinio vaizdavimo griekus: ir jo plepėjimą, ir jo pigų vulgaršką, cinišką juoką, ir jo lengvą feljetonizmą, ir jo socialinės medžiagos subanalimą, ir tt."

Paanalizavęs Cvirkos duotus tipus Lietuvoje, d. Žalionis suranda, kad jie nei vienas jų nėra pavojingi dabartiniam režimui Kaune.

"Imkime Dirgelevičių. Tai vienas iš ryškesniųjų romano vaizdų. Dirgelevičius—bajorų kilmės, prie caro buvęs smul-

kus valdininkėlis, nepriklausomoj Lietuvoje atsidadęs aukšto viršininko vietoje. Jis kišininkas ir prisitaikėlis prie visokių valdžių. Opoziciją ima nuduoti tik tada, kai pasilieka be vietos; bet gavęs paskyrimą burmistru į apskrities miestą—vėl rodo ištikimybę valdžiai ir tiesirūpina savo pelną, sugėbėdamas apmaiti patį Kruką.

"Dirgelevičiaus vaizde duota daug tipingų aukštojo Lietuvos valdininko satirinių bruožų. Bet visgi—tai ne tas vaizdas, del kurio fašistinė visuomenėi tektų skandalas kelti. Dalinai tas vaizdas net padeda fašistams, viena, tuo, kad parodo jų priešus—"opoziciją", kaip netekusių šiltų vietų žmones, o antra tuo, kad Dirgelevičiaus vaizdas palieka mintį, jog yra ir kitokių valdininkų, idėjinų tautininkų, nuo kurių budrios akies turi šiaip ar taip slėpti savo nešvarius darbus visoki Dirgelevičiai. Fašistams nesunku aiškinti Dirgelevičiaus vaizdą, kaip **blogą valdininko vaizdą**, priešpastatant jį geram valdininkui—"idejiniam" tautininkui. P. Cvirka nei Dirgelevičiaus, nei kitam kuriam vaizde nė nemėgino satiriniai parodyti, nuimti kaukę nuo tokio "idejinio" valdininko-tautininko.

"Dar mažesnės reikšmės, kaip 'opozicinės' satiros vaizdas, turi pašto viršininko Dudos vaizdas. Jis visas supintas iš smulkių mieštoniškių anekdotų. Gi Dudos vagystės pašto pinigų ir atsidarimas už tai kalėjime tik stiprina fašistinės valdžios, kaip 'teisingos,' baudžiančios už vagystes, valdžios pamatus."²

Drg. Žalionis nurodo, jog **Franke Kruke** juokas yra bedantis, fašizmui nepavojingas ir

1) "Kultūra" No. 1, 1935.

2) "Priekalas" No. 6, 1935.

Cvirka *tiksiai* savo kūrinį su-
burleskino, kad tuo padarius jį
mėgiama buržuazinius rade-
lius.

Šių žodžių rašytojo nuomo-
ne, Cvirkos veikalo silpnumas
paeina ir del autoriaus litera-
tinės nepajėgybės. Cvirka moka
juoktis, tiesa. Jis turi šian ir
ten gražių pavyzdžių, vaizdavi-
mui to, kaip amerikoniškas biz-
nierius viską nori paversti į
auksą, į pinigą. Bet pasibrėžto
tikslu įvykinimui autorius ne-
turėjo užtenkamai literatinio
pasiruošimo ir, apskritai, žinių.
Perdidelį kasinį bandė atkasti.
Ir todėl jo Krukas išėjo kari-
katūra to, ką jis bandė atsto-
vauti. Geriausiai Cvirka nupie-
šė Kruką ten, kur jis buvo Lie-

tuvos bernioku-latreliu. Kai tik
atvežė autorius savo herojų į
Ameriką, taip tuojaus ir pradė-
jo jis klupti. Kodel? Kad netu-
rėjo užtenkamai žinojimo apie
Amerikos gyvenimą, Amerikos
sąlygas.

Daugiau: Cvirka padaro gra-
borių Kruką iš Lietuvos latre-
lio, iš streiklaužio ir sukurto Kriu-
kelio. Kai tik Krukas įeina gra-
borystės bizniz, jis tuojuo pa-
tampa visai geru biznierzium,
darančiu pinigus t. v. įstaty-
miškais būdais. Skaitytojas, ku-
ris sekė žulikovotą Kruką iš jo
jaunų dienų, iki graborystės, ti-
kisi matyti Kruką graborių dar
didesniu latru ir žuliku. Jis ti-
kisi matyti jį kovojant su savo
darbininkais ir tarnautojais,

(kurių autorius tiek daug jų
jam suteikia); jis tikisi matyti
graborių vedant kovą prieš so-
cialistus ir komunistus ir visus
pažangesnius žmones. Bet nėra
nieko panašaus. Parvežęs į Lie-
tuvą, Cvirka padaro buvusį la-
trą ir streiklaužį taip jau geru
biznierzium, bandančiu pralobti
įstatymų ribose. Pagaliaus, au-
torius padeda Kruką į tokią pa-
dėtį, kuri spaudžia iš skaitytojo
pasigailėjimą jam, užuot pasi-
šlykštėjimą. Kur čia logika?
Jeigu autorius matė reikalo pa-
daryti iš latro ir streiklaužio
gerą ir dorą biznierzį, tai jis
turėjo parodyti, *kodel*. Deja, to
nėra. Man išrodo, kad autorius
nesugebėjo to padaryti, nepajė-
gė.

Bažnyčia -- Imperializmo Tarnyboj

EM. JAROSLAVSKI

Kalbant apie religijos šaknis
kapitalistinėje draugijoje, Le-
ninas pabrėždavo, kad „dabarti-
nėse kapitalistinėse šalyse šios
šaknys pamatiniai yra *socialės*.“
Ir Leninas aiškino: „Socialė
dirbančiųjų masių priespauda
apsireiškia jų bejėgybe prieš
kapitalizmo aklas spėkas, kapi-
talizmo, kuris užkaria kiekvieną
dieną ir valandą tūkstantį kar-
tų daugiau pačių pasibaisėtinų
slopinimų, pačių žvėriškiausių
kankinimų eiliniams darbo žmo-
nėms, negu įvairūs pasireiškia
išdavai, pavidale karų, žemės
drebėjimų, ir tt.—štai kame
pačios giliausios dabartinės re-
ligijos šaknys“ (Tomas XI,
„Apie darbininkų partijos at-
sineimą link religijos“ pusk.
250, 260). Leninas mus mokino
„iš už bile išdidžių, religinių,
politinių, socialių frazių, pa-
reikimų, prižadų įieškoti tų bei

kitų klasių *reikalų*-interesų“
(tomas XII, pus. 58, 59).

Pakankamai gerai žinoma
bažnyčios ir religijos rolė mūsų
gadynė—gadynė proletarijų
revoliucijų ir imperialistinių
karų. Praėjusius imperialistinius
karus buvo visų šalių bažnyčios
ir religijos įšventintas. Kunigai
išgalvojo speciales maldas, ku-
riose karas garbinamas kaip
geradėjystė, — maldas, kurias
skiepėjo grynai šovininistinius
jausmus tautinėse masėse. Vis-
as persivertimas buvo bažny-
čiai reikalingas, visas jos ilgų
amžių patyrimas tam, kad pa-
teisinsu didžiausius prasižengi-
mus viešpataujančiųjų klasių
karo laikotarpyje. Gi visų šalių
buržuazija įvertino tą pagelbą,
kurią suteikė ir teikia, ir gau-
siai ją apdovanojo.

Kuomet proletarinei revoliuci-
jai pavyko apsidirbti su inter-

vencija, kuomet Sovietų Sąjun-
goj skubiai prasidėjo procesas
socialistinės statybos, bažny-
čia, tarnaujanti imperializmui,
ne sykį bandė organizuoti kry-
žiaus karą prieš SSSR. Patys
ryškiausiai išstojimai dvasi-
kijos supuola su pasireiškusi
aktyvišku imperialistinių
grupių. Tie kryžiaus ir kitokie
puolimai, tie skaitlingi dvasi-
kijos išstojimai prieš bolševizmą,
prieš proletarinę revoliuciją,
prieš SSSR — yra viena iš
grandžių bendro plano ideologi-
nio prisirengimo karui prieš
SSSR.

Bažnyčia čia išstoja prieš
SSSR proletariata, kaip prie-
kinės eilės imperializmo.

Paskutiniu laiku, ryšy su gi-
lėjančiu pasauliniu kapitalizmo
kriziu, bažnyčiai užėjo neramios
dienos. Ji negali paslėpti savo
susirūpinimo.

"Osservatore Romano," kleikalių organas, už Gruodžio 25 d., 1931, praneša apie kardinolų susirūpinimą, kurie susirūpinko popiežiaus palociuje delei pasveikinimo popiežiaus su Kaledomis. Kardinolai sprendžia, kad "praėjusieji metai užims vietą istorijoje, kaip vienas iš metų didžiausio pavojaus bažnyčiai." Juk bažnyčia — tik priedas prie kapitalistinės tvarkos. Jei visas pamatas dreba, jei stulpai linguoja, ant kurių laikosi imperikalizmo namas, tai savimai suprantama, kad 1931 metai buvo metai didelių suptinimų ir bažnyčiai. Bet ar bus geriau 1932 metais?

Ką gali bažnyčia patarti?

Vokiečių dvasiškis I. Rozenbach straipsnyje "Kapitalo krizis ir bažnyčia" iškelia tokio pobūdžio obalsį: "Kas nedirba, tas lai meldžiasi." Jis aiškina tą obalsį: "Ištikrųjų, kas nedirba,

tas lai meldžiasi. Tame, kaip man rodosi, glūdi giliausia dieviška bedarbės reikšmė... Ypačiai toj reikšmėj mes ir sakome, kad bedarbiui yra dalykas, turintis tautinę reikšmę abelnai." Kitas dvasiškis, F. Mukerman, "ramina" bedarbį: "Tau, gal būt, nėra darbo, bet juk tu dar sveikas. Tu, gal būt, neturi duonos, bet juk pasaulyje pakankamai žmonių, kurie badauja jau senai. Tu dar gali gėrėtis saule, pavasariu, mišku, mylima pačia, gerais vaikais, tyra sąžine. Tau dar lieka viltis, kad viešpats neužmirš tavęs. Tau dar yra galimybė pasiekti pavyzdį šventųjų." Bet kandangi bedarbiai visai nesidaro sotesni ir sveikesni nuo tų pamokslų, kad jie apart saulės, pavasario ir tam panašių dalykų dar nori turėti maisto, drapanų ir pastogės, tai bažnyčiai

lieka nemažai pamato rūpesčiui, nugąstavimui.

Ir štai, papa Pijus XI kreipiasi su apaštališku siuntiniu "šventablyviem broliam patriarcham ir kitiem šventiem tarnam, esantiem pasaulyje bendrai su apaštališku sostu, apie atstrijantį ekonominį krizį, apie vargingą padėtį daugelio bedarbių ir apie pastangas didesnio ginklavimosi."

Perkratinėjant klerikaliską spaudą, visur matosi šie du motyvai: iš vienos pusės, reikia prisitaikyti prie masių, ir todėl bažnyčia lošia su ja, kalba apie jos vargus, šaukia prie susimylėjimo, geradėjystės; bet, iš kitos pusės, nereikia gi skriausti kapitalistų, savų ponų,—ir todėl bažnyčia palaiko bado režimą ir šaukia savo pamoksluose karui prieš revoliucinius darbininkus.

Vertė V. Lienius.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912,

of ŠVIESA published quarterly at Brooklyn, N. Y., for October 1st, 1935.

State of New York
County of Kings

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared D. M. Sholomskas who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Šviesa and that the following is to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management (and if a daily paper, the circulation), etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 411, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publishers, editor, managing editor, and business manager are: Publisher American Lithuanian Workers Literary Assn., 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editor, Roy Mizara, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Managing Editor, Roy Mizara, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Business Manager, D. M. Sholomskas, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

2. That the owner is: (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding one per cent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a firm, company or other unincorporated concern, its name and address, as well as those of each individual member, must be given.) American Lithuanian Workers Literary Assn., 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y., President, S. Sasna, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y., Secretary, D. M. Sholomskas, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y., Treasurer, O. Depsas, 62 Union Ave., Brooklyn, N. Y.

3. That the known bondholders mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security hold-

ers, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also in cases where the stockholder or security holder appear upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the book of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest direct or indirect in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

D. M. SHOLOMSKAS.

Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 23rd day of Sept., 1935.

(Seal)

PETER TARAS,

Notary Public

(My commission expires March 30, 1936).